

PARTICIPAREA MARINEI MILITARE ROMÂNE LA APLICAȚIILE DE COOPERARE ORGANIZATE ÎN BAZINUL DE VEST AL MĂRII NEGRE ÎN CADRUL TRATATULUI DE LA VARȘOVIA (1966 - 1990)

*Comandor dr. ing. Marian TĂNASE**

1. Aspecte privind cadrul general de cooperare a statelor comuniste riverane la Marea Neagră în perioada 1965 – 1990.

În martie 1965, ca urmare a decesului lui Gheorghe Gheorghiu-Dej¹, noul lider al conducerii politice de la București a fost ales Nicolae Ceaușescu, care avea să mențină puterea timp de aproape 25 de ani.² După retragerea trupelor sovietice din România (1958), Gheorghe Gheorghiu-Dej, în calitatea sa de lider al Partidului Muncitoresc Român (din 1945) și de șef de stat (din 1961), a manifestat treptat o atitudine de relativă independență față de Moscova, care a culminat cu Declarația privind poziția P.M.R. față de problemele „mișcării” comuniste „internaționale”, din aprilie 1964.³

În privința funcționării componentei militare a Tratatului de la Varșovia, Forțele Armate Unite ale statelor participante la Tratatul de la Varșovia cu comandamentul la Moscova, atitudinea Bucureștiului avea să se schimbe radical, mai ales după *Criza rachetelor din Cuba* (1962), primul moment de la semnarea tratatului când liderii politici și militari români a realizat care este modalitatea „cooperare” a forțelor alocate în cadrul alianței militare a „blocului comunist”, înțeleasă și pusă în practică de către mareșalii sovietici. Implicarea statului român fără acordul său într-un război, în care exista posibilitatea folosirii armelor nucleare, a determinat adoptarea

* Locțiitor al comandantului Flotei 56 Fregate „Contraamiral Horia Macellariu” Constanța.

¹ *Scînteia*, anul XXXIV, nr. 6564, sâmbătă 20 martie 1965, p. 1.

² *Scînteia*, anul XXXIV, nr. 6567, marți 23 martie 1965, p. 1; *Scînteia Poporului*, anul I, nr. 1-2, sâmbătă 23 decembrie 1989.

³ *Scînteia*, anul XXXIII, nr. 6239, duminică 26 aprilie 1964, pp. 1 – 3. În mai 1965, Organizația Tratatului de la Varșovia a împlinit 10 ani de existență. Cu această ocazie, noua conducere politică de la București și-a manifestat reținut entuziasmul corespunzător acestui eveniment prin publicarea în pagina a 3 din „organul Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român” a unui articol intitulat „La zece ani de la semnarea Tratatului de la Varșovia”, în care printre altele se afirmă următoarele: „În toți cei 10 ani care au trecut de la semnarea Tratatului de la Varșovia, țările participante, țări socialiste interesate vital în menținerea păcii prin însăși natura orânduirii lor, au promovat cu hotărâre o politică fermă de preîntâmpinare a unui nou război mondial, de zădărniciere a planurilor cercurilor agresive, de dezvoltare a relațiilor internaționale pe baza principiilor coexistenței pașnice a statelor cu orânduirii sociale diferite.” *Scînteia*, anul XXXIV, nr. 6618, vineri 14 mai 1965, p. 3.

de către România a unei atitudini, din ce în ce mai vehementă, față de demersurile sovietice de anulare a comenzii naționale asupra forțelor armate române alocate alianței.

La rândul său, Nicolae Ceaușescu, lider al partidului comunist (din 1965) și șef al statului român (din 1967), în relația cu URSS și cu celelalte state membre ale Tratatului de la Varșovia, a continuat linia politică stabilită anterior. Tema „*neamestecului în treburile interne a altor state*” a fost prezentă constant în discuții, discursuri, comunicate, documente oficiale și publicații, fiind baza pozițiilor avute privind menținerea alianței în coordonatele *cooperării* forțelor armate ale statelor semnatare ale Tratatului de la Varșovia, atât pe timp de pace, cât și pe timp de război, prin opoziție față de *integrarea* acestora într-o structură a cărei comandă să fie exercitată exclusiv de către comandanții sovietici.

Totodată, o altă constantă a polemicii româno-sovietice privind funcționarea alianței a fost *accesul trupelor străine pe teritoriul României*, atât pe timp de pace, cât și pe timp de război. Reprezentații României au susținut în toate ocaziile ca accesul trupelor străine pe teritoriul național, atât pe timp de pace, cât și pe timp de război, să se facă în bază unui acord guvernamental, ceea ce a creat multă iritare în cercurile politico-militare de la Moscova. Evenimentele din Cehoslovacia din vara anului 1968 au confirmat utilitatea poziției adoptate în această privință, iar tatonările din perioada anterioară pe această temă s-au transformat într-o poziție fermă, care chiar dacă după 1970 s-a mai nuanțat, a rămas neschimbată până la desființarea alianței. Prevenirea desfășurării pe teritoriul României de către forțe ale aliaților a unei operații de tipul cele desfășurate în Cehoslovacia vara anului 1968 a fost motivul principal al opoziției manifestate de reprezentanții României în structurile alianței față de demersurile sovietice de a da consistență „unificării” prin „integrare”.

În consecință, tensiunile politice dintre România și URSS, dar și dintre România și ceilalți membrii ai Tratatului de la Varșovia, au generat efecte în mai multe domenii de funcționare a alianței. Unul dintre cele mai semnificative efecte ale acestor divergențe au fost resimțite în domeniul pregătirii de luptă. România nu a mai acceptat desfășurarea de aplicații majore cu trupe, de nivel operativ-strategic, organizate sub umbrela Comandamentului Forțelor Armate Unite, la care să participe structuri din celelalte state membre ale Tratatului de la Varșovia, aplicații la care participau 20.000 – 50.000 de militari cu tehnica aferentă.

Pe de altă parte, nici armata română nu a mai trimis structuri importante de forțe terestre la aplicațiile de acest nivel, organizate pe teritoriul altor state, ci doar cu grupe operative restrânse sau cu observatori.

În cea ce privește participarea marinei militare române la activitățile de pregătire cuprinse în planurile anuale de pregătire de luptă și politică ale

Comandamentului Forțelor Armate Unite al statelor participante la Tratatul de la Varșovia, planificate a se executa în bazinul de vest al Mării Negre, luând în considerare tipurile și numărul de aplicații la care s-a participat an de an, putem spune că în domeniul naval, reticența față de participare la aplicații sau opoziția față de organizarea și desfășurarea de aplicații în marea teritorială și în porturile românești a avut alte coordonate decât restul armatei române.

1. Aplicațiile comune ale marinelor statelor participante la Tratatul de la Varșovia riverane Mării Negre în perioada 1966 - 1968

Pentru stabilirea coordonatelor cooperării între flota sovietică și celelalte două flote aliate, ale României și Bulgariei, în anul 1966, o delegație de cele mai înalt nivel a Marinei Militare s-a deplasat la Sevastopol între 15 și 21 ianuarie 1966 pentru întrunirea comandanților marinelor socialiste din bazinul Mării Negre.⁴ Delegația s-a deplasat la Sevastopol la bordul dragorului de bază 60 (D.B.-13) și era compusă din comandantul Marinei Militare, VAm. Grigore Marteș, C.R.1 Petru Anghel, șeful de stat major al C.M.M. și C.R.2 Ștefănescu Traian. Delegația română a fost însoțită de un viceamiral sovietic. La bordul navei conduse de către C.R.3 Mocanu Petre, din partea divizionului de dragoare de bază, s-a mai ambarcat și șeful de stat major al divizionului, C.R.3 Mîrșu Costică. La înapoierie nava a fost surprinsă de o furtună. Vântul sufla cu forța 8 la 9 din direcția Vest – Sud - Vest ceea ce a făcut ca marea să se agite la gradul 7 - 8. Pe timpul furtunii marinarii s-au comportat foarte bine, iar la sosire în portul Mangalia comandantul Marinei Militare a felicitat echipajul.⁵

Prima aplicația de cooperare din anul 1966 a fost cea de comandament pentru prelucrarea legăturilor de cooperare. S-a desfășurat în perioada 4 – 9 martie 1966 sub conducerea locțiitorului comandantului Flotei Mării Negre a U.R.S.S., contraamiralul A.C. Sisoiev. A avut ca temă: „*Asigurarea comunicațiilor maritime*”. România a fost reprezentată de Comandamentul Marinei Militare și Nodul său de transmisiuni. În timpul pregătirii aplicației, s-a stabilit că șeful de Stat Major al Marinei Militare a Republicii Socialiste România și șeful de Stat Major al F.M.M. ale R.P. Bulgaria sunt conducători în zona de răspundere a litoralului propriu.⁶

⁴ A.M.N.R., fond CMM, dosar nr. 2698.

⁵ *Registrul Istoric al Dn. 146 D.B.*, f. 12 (v).

⁶ Căpitan Petre Opreș, *Din culisele aplicației de cooperare desfășurată de trupe ale Organizației Tratatului de la Varșovia pe teritoriile U. R. S. S., R. S. România și R. P. Bulgaria (26 octombrie-3 noiembrie 1966)*, în *Anuarul Muzeului Marinei Române*, IV, 2001, pp. 319-320; *S.M.F.N. (1860-2005)*, p. 95. Pentru culisele aplicațiilor militare comune statelor partenere în cadrul Organizației Tratatului de la Varșovia desfășurate în acea perioadă, a se vedea și studiul semnat de Major Petre Opreș, Ph.D. Candidate, *WTO'S military manoeuvres on the both sides of the Danube river in the fall of 1966*, în *Anuarul*

La 22 martie 1966, secretarul Consiliului politic al Marinei Militare. C.R.1 Marin Vasile, l-a informat în scris pe generalul-maior Ion Coman, secretarul Consiliului Politic Superior al Armatei, despre atitudinea adoptată de sovietici în cursul unor manevre comune care s-au desfășurat în Marea Neagră și la care a participat Marina Militară Română, Flota Maritimă Militară a U.R.S.S. din Marea Neagră și Flota Maritimă Militară a Bulgariei. Acesta raportează problemele dintre sovietici și aliații lor, legate de aranjamentele de comandă și control pe timpul aplicației: „... de exemplu, chiar prin documentele aplicației, conducătorul acesteia (Cam Sisoiev – locțiitorul comandantului Flotei Mării Negre a U.R.S.S.) a încălcat cele stabilite în luna ianuarie 1966 la Sevastopol de către șefi de state majore ai celor trei flote aliate. La data de mai sus, cu ocazia pregătirii acestei aplicații, s-a stabilit de comun acord, ca șeful de stat major al Marinei Militare a R.S.R. și șeful de stat major al F.M.M. al R.P. Bulgaria vor fi conducători pentru partea respectivă. Cu toate acestea, pe timpul desfășurării aplicației, Cam. Sisoiev i-a considerat pe aceștia drept ajutoare ale sale. Ofițeri sovietici participanți la aplicație au folosit tot timpul termenul de <<Flota Unită a Mării Negre>>. De altfel, conducătorul aplicației a figurat în toate documentele (tema de bază, directive operative etc.), drept comandantul acestei flote unice.”⁷

Sovieticii începuseră de ceva timp să folosească conceputul de Flotă unită a Mării Negre privind organizarea operațională a celor trei flote aliate și structura de comandă – control pe timpul aplicațiilor, iar românii, care s-au opus încă de la început, pentru că înțelegeau această manevră a sovieticilor ca fiind un demers de eludare a comenzii naționale, raportau eșaloanelor superioare, pe linie de partid și militară, orice comportament al amiralilor sovietici contrar înțelegerilor anterioare. Opoziția față de sovietici în această problemă s-a menținut până la desființarea Tratatului de la Varșovia.

Prima aplicație cu forțe în anul 1966 a fost „rada comună” care a avut loc în raionul maritim de la Mangalia. Navele celor trei flote au executat activități în comun între 5 și 15 aprilie 1966. În cadrul aplicației au fost angrenate 2 submarine, 2 escorte, 9 vânătoare de submarine și 72 de avioane din compunerea Marinelor din Marea Neagră ale statelor Tratatului de la Varșovia. Marina Militară română a participat cu un grup format din cele trei nave ale Divizionului 50 Vânătoare de submarine (V.Sm.-51, 52 și

Muzeului Marinei Române, VIII, 2005, pp. 341-346.

⁷ A.M.R., fond microfilme, rola p II 5.1389, c. 811. Vezi și: Petre OPRIȘ, *Armata Română în Organizația Tratatului de la Varșovia. Reglementări privind trecerea frontierei de stat pentru desfășurarea aplicațiilor multinaționale (1955 -1968) în Clipe de viață. Comandor dr.(r) Ilie Manole la 60 de ani*, volum coordonat de : prof. dr. Aurel Pentelescu și Conf.univ.dr. Gavril Preda, editura KARTA-GRAPHIC, Ploiești, 2007, pp. 508 – 538.

53), sub comanda viceamiralului ing. Grigore Marteș. Pe timpul aplicației au fost *prelucrate* probleme ale apărării antisubmarin, executate de navele de luptă în cooperare cu aviația maritimă. Antrenamentul real cu submarin s-a desfășurat în raionul Caliacra.⁸ Navele Divizionului 129 Nave Auxiliare, N.D.D.-113, S.M.-166, S.M.-168, S.M.-169, S.M.-152; S.M.C. „LANCEA”, B.M.M.-122 și B.M.M.-123, au asigurat rada comună a flotelor din Marea Neagră a Tratatului de la Varșovia organizată la Mangalia. N.D.D.-113 a fost nava comandant a radei.⁹

Cea de-a treia aplicație de cooperare din Marea Neagră a avut loc în septembrie 1966.¹⁰

La fluviu, Brigada 24 Fluvială a participat în perioada 25 octombrie – 3 noiembrie 1966, la aplicația de cooperare cu forțe marcate sub egida Tratatului de la Varșovia cu tema: „*Asigurarea contra minelor a transporturilor fluviale și a raionului de trecere peste fluviu a trupelor terestre*”. Cooperarea s-a realizat cu Brigada 16 Fluvială sovietică. Brigada 24 Fluvială a participat cu o grupă operativă a comandamentului condusă de către comandantul brigăzii, C.R.2 Georgescu Constantin, ambarcată la bordul navei de comandament „REPUBLICA”, și cu 6 vedete ale Divizionului 88 Vedete Dragoare asigurate de către navele Divizionului 131 Nave Auxiliare (RF-302; RF-303; TF-342; SM-174). Pe timpul aplicației s-au executat diverse exerciții tactice de luptă contraminelor specifice condițiilor fluviale, ocazie cu care s-a verificat funcționarea dragilor magnetoacustice sovietice de tip SEMT și BAT intrate în înzestrarea vedetelor dragoare fluviale construite pe corp de lemn în șantierul naval de la Oltenița.¹¹

În anul 1964, vedetele purtătoare de rachete au participat la exercițiu de lansare rachete desfășurat în raionale maritime de la Sevastopol.¹²

Tot în anul 1966 a avut loc un nou exercițiu de lansare rachete de către vedetele purtătoare de rachete la care au participat și vedete românești¹³, iar consfătuirea comandanților marinelor militare ale statelor participante la Organizația Tratatului de la Varșovia din anul 1966 a avut loc la Moscova.¹⁴

Pe parcursul anului **1967** Marina Militară Română a participat la exercițiul anual de „radă comună” și la o aplicație de nivel tactic-operativ în

⁸ *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, f. 11; *S.M.F.N. (1860-2005)*, p. 95.

⁹ *Registrul Istoric al Dn. 129 N.A.*, f. 25.

¹⁰ A.M.N.R., *fond C.M.M.*, dosar nr. 2722, f. 73.

¹¹ *Registrul istoric al Brigăzii 24 Fluviale (1962-2001)*, f. 1.

¹² A.M.N.R., *fond CMM*, dosar nr. 1652

¹³ A.M.N.R., *fond CMM*, dosar nr. 2727.

¹⁴ A.M.N.R., *fond CMM*, dosar nr. 2713.

care s-a simulat o debarcare a unei divizii de infanterie întărite. Ambele aplicații au fost găzduite de către bulgari.

În perioada 20 ianuarie – 2 februarie 1967, D.B.-63 s-a deplasat la Sevastopol având la bord pe șeful de stat major al C.M.M., C.R.1 Anghel Petru.¹⁵ Acesta a participat la planificarea activităților ce urmau a se desfășura în cursul anului 1967 și, cel mai probabil, la un antrenament de stat major al statelor majore ale celor trei flote aliante.

Prima aplicație a anului 1967 a fost rada comună de la Caliacra, care s-a desfășurat în perioada 4 – 14 mai 1967. S-au executat antrenamente de căutare și menținere a contactului cu submarinul, un exercițiu tactic mai complex de apărare antisubmarin a „forțelor de lovire principale”, aflate atât în marș cât și în staționare, precum și de apărare contra minelor prin executarea convoierii sub dragă și a dragajului de cercetare pe pase. Participarea românească a fost s-a concretizat printr-o grupare formată din 6 nave de luptă de la divizioanele Diviziei 42 Maritime [Dn. 50 V.Sm. (51 și 52); Dn. 19 D.R.(54, 56, 57 și 59)] aflată sub comanda C.R.1 Aron Mihai, șeful de stat al Diviziei 42 Maritime, ambarcat la NH-112 (Dn. 129 N.A.), nava comandant a grupării românești.¹⁶ N.S.-116, având la bord și pe șeful de stat major al Divizionului 129 Nave Auxiliare, căpitanul locotenent Ștefănescu Simion, a executat din 2 în 2 zile marșuri de la Mangalia în raionul Caliacra pentru aprovizionarea navelor românești cu apă alimente combustibil și alte materiale necesare. La bordul N.H.-112 a mai fost ambarcat și C.R.2 Ilincuț Ion secretarul Comitetului Politic al D.42 M..¹⁷

Cea mai mare aplicație de cooperare între flotele română, bulgară și sovietică din anul 1967, o aplicație de nivel tactic-operativă, s-a desfășurat în perioada 15 – 22 august în R.P. Bulgaria și a avut tema „*Debarcarea desantului maritim pe litoralul R.P.B.*”. Conducătorul aplicației a fost contraamiralul Sisoiev, locțiitorul comandantului Flotei U.R.S.S. a Mării Negre. România a participat la această aplicație cu o grupare de nave dragoare din cadrul Diviziei 42 Maritime [Dn. 146 D.B. (60/15 și 63/16); Dn. 19 D.R. (54/4, 56/6, 58/8 și 59/9)¹⁸] și Brigăzii 24 Fluviale [Dn. 174 D.R. (4 nave)], precum și un grup de vedete purtătoare de rachete din cadrul Brigăzii 29 Vedete [Dn. 133 V.P.R. (2 nave)]. Gruparea de nave dragoare a fost condusă de către C.R.1 Aron Mihai, iar grupul de vedete de către C.R.2 Radu Nicolae, comandantul Brigăzii 29 Vedete. Nava comandant a grupării de nave dragoare a fost D.B.-63.

¹⁵ *Registrul Istoric al Dn. 146 D.B.*, f. 18 (v).

¹⁶ *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, f. 15; *Registrul Istoric al Dn. 19 D.R.*, f. 10.

¹⁷ *Registrul Istoric al Dn. 129 N.A.*, f. 35(v).

¹⁸ *Registrul Istoric al Dn. 19 D.R.*, f. 11.

Grupa operativă românească, formată din 6 ofițeri și condusă de către C.R.1 Boian Ion, șeful Biroului operații din cadrul statului major al D. 42 M., a fost ambarcată timp de 6 zile la bordul crucișătorului sovietic „SLAVA”. Obiectivul principal al aplicației a fost antrenarea în comun a Forțelor Armate Unite ale Tratatului de la Varșovia din bazinul Mării Negre pentru debarcarea desantului maritim de nivel tactic (la acea dată o divizie de infanterie întărită). În acest sens, activitățile reale de debarcare a „forțelor marcate” s-au executat pe litoralul bulgăresc din raionul Sozopol – Burgas.

Navele dragoare românești au intrat în „siguranța îndepărtată contra minelor” a două detașamente de desant maritim pe itinerariul cuprins între paralelele Sulina – Burgas și au executat dragaj de cercetare pe pasele de larg și în raioanele de rezervă ale detașamentului naval de sprijin cu foc a debarcării.¹⁹ Acțiunile de apărare contra minelor s-au executat independent. Navele au executat marș cu draga la apă (DR – MT3) de la paralela Sulina la paralela Burgas²⁰

Brigada 29 Vedete cu cele două vedete ale Divizionul 133 Vedete purtătoare de rachete au participat la aplicație doar în perioada 18 – 21 august. Acestea au constituit grupul de lovire nr. 5 și au acționat în cooperare cu alte grupuri formate din nave sovietice ale Flotei Mării Negre. Acestea au avut misiunea să participe la acoperirea operativă a desantului maritim pe timpul traversadei împotriva navelor de suprafață ale inamicului. Acțiunile vedetelor s-au desfășurat în raionul determinat la nod de paralela Mangalia, la sud de paralela Burgas și la est de meridianul de 31° 17'. La final s-a apreciat că vedetele au „cooperat cu celelalte nave participante în condiții corespunzătoare”.²¹

Grupa de legătură a Marinei Militare Române, condusă de către șeful secției operații din statul major al C.M.M., C.R.2 Boian Ion, s-a aflat la între 15 și 18 august 1967 la Sevastopol. Deplasarea acestora de la Mangalia la Sevastopol și retur s-a executat cu N.S.-116, aparținând Divizionului 129 Nave Auxiliare al Diviziei 42 Maritime.²²

Din punct de vedere al pregătirii de luptă în comun a structurilor de marină din cele trei flote, sovietică, română și bulgară, în anul **1968** s-au organizat și desfășurat aplicații a căror complexitate și nivel de participare se încadrau în trendul manifestat în ultimii ani. Ceea ce a fost cuprins în planul Comandamentului Forțelor Armate Unite pentru Marea Neagră până în august 1968 s-au executat, iar marinarii români au participat. După 21

¹⁹ *Registrul Istoric al C.M.M.*, vol. I, f. 63; *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, ff. 15(v)-16; *Registrul Istoric al Dn. 146 D.B.*, f. 20 (v).

²⁰ *Registrul Istoric al Dn. 19 D.R.*, f. 11.

²¹ *Registrul istoric al Brigăzii 29 Vedete (1964-2000)*, f. 25(v).

²² *Registrul Istoric al Dn. 129 N.A.*, f. 36.

august 1968, chiar dacă s-au executat, marina militară română nu a participat.

În primăvara anului 1968 navele Marinei Militare române au participat la un antrenament al forțelor antisubmarin și la o aplicație de nivel tactic-operativ cu forțe (radă comună și exerciții tactice complexe).

Antrenamentul navelor antisubmarin s-a executat în raionul de larg din dreptul Capului Caliacra pe o perioadă de 3 zile (5 – 7 martie 1968). Au participat navele antisubmarin 52 (V.Sm.-1) și 53 (V.Sm.-3) din cadrul Divizionului 50 Vânătoare de Submarin. Pe timpul exercițiului a fost folosit submarinul bulgăresc S-41.²³

Două săptămâni mai târziu (21 – 23 martie 1968) grupări de nave ale aliaților în cadrul Tratatului de la Varșovia, riverani ai Mării Negre, s-au reunit în „radă comună” la Sevastopol. Aplicația a fost condusă de către viceamiralul L.V. Mizin, șeful de stat major la Flotei sovietice a Mării Negre. În cadrul aplicației s-a executat exercițiul tactic cu tema: *„Asigurarea desfășurării forțelor în condițiile unei puternice acțiuni a inamicului”*, condus de însăși viceamiralul Mizin. De această dată România a participat cu un grup de 4 nave [2 nave dragoare din Dn. 146 D.B. (61/14 și 62/15) și 2 nave antisubmarin din Dn. 50 V.Sm. (52/2 și 53/3)] condus de către șeful de stat major al Diviziei 42 maritime, C.R.2 Ionescu Aurelian. În schimb, Bulgaria a participat cu 1 escortor, 2 dragoare de bază și 6 vânătoare de submarine, aflate sub comanda viceamiralului Dobrev, comandantului F.M.M. ale R.P.B., iar U.R.S.S. a alocat pentru această aplicație 1 distrugător (care a fost și nava comandant a radei), 1 escortor, 2 dragoare de bază, 3 vânătoare de submarine, 2 submarine, 4 elicoptere antisubmarin și 2 avioane antisubmarin (de tip B-12).²⁴

Mai sus se poate observa diferența mare de participare și reprezentare în cadrul aplicației între România și celelalte două aliate ale sale în Tratatul de la Varșovia. Dacă cele două erau reprezentate la vârf de către un viceamiral, România era reprezentată de către un căpitan de rangul 2 (căpitan comandor).

Pe timpul aplicației de la Sevastopol navele românești au acționat independent și în comun cu navele bulgărești și sovietice. Astfel, cele 2 dragoare de bază ale Dn. 146 D.B. au executat dragaj de cercetare în raioanele îndepărtate de bază, precum și antrenament executarea convoierii sub dragă a submarinelor sovietice. Navele antisubmarin au executat în cooperare cu forțe sovietice (2 nave antisubmarin, elicoptere și avioane antisubmarin și submarine) căutarea și atacul submarinului cu libertate de

²³ Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime, f. 20;

²⁴ Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime, f. 20;

manevră într-un raion, în diferite condiții hidrometeorologice și de vizibilitate.²⁵

În același an, premergător evenimentelor din Cehoslovacia, Comandamentul Forțelor Armate Unite, prin Comandamentul flotei sovietice de la Sevastopol, a organizat și desfășurat în perioada 15 – 17 iulie 1968 aplicația statelor majore pentru „prelucrarea legăturilor de cooperare”, Tema aplicației a fost: „*Nimicirea grupărilor de nave inamice de către forțele flotelor din Marea Neagră în zona dinaintea Strâmțorilor*”. Aplicația a fost condusă de către șeful de Stat Major al Flotei sovietice, viceamiralul Mizin. România a participat cu Statul Major al C.M.M., nodul de transmisiuni al acestuia și două grupe de legătură la Sevastopol și Varna. Atât Statul Major, cât și nodul de transmisiuni al Marinei Militare Române au lucrat, pe timpul aplicației, în punctul de dislocare permanentă.²⁶

3. Participarea Marinei Militare Române la aplicațiile organizate sub egida Tratatului de la Varșovia în bazinul de vest al Mării Negre în perioada 1969 - 1978

După 1968, Marina Militară Română, prin comandamentul său, marile unități și unități subordonate acestuia, a participat la aproape toate aplicațiile organizate de Comandamentul Forțelor Armate Unite ale Tratatului de la Varșovia în teatrul maritim al Mării Negre.

În anul **1969**, prima aplicație a fost cea desfășurată în perioada 4 – 7 martie. Aceasta, o aplicație de comandament (stat major) cu forțe marcate pentru asigurarea legăturilor de cooperare între Comandamentul Marinei Militară a R.S. România, Comandamentul Forțelor Maritime Militare ale R.P. Bulgaria și Comandamentul Flotei mării Negre a U.R.S.S., a avut ca temă „*Apărarea comunicațiilor maritime dintre țările socialiste riverane Mării Negre*”. De această dată, la conducerea aplicației s-a aflat viceamiralul Dobrev, comandantului F.M.M. ale R.P.B. România a participat cu structuri din cadrul C.M.M., D.42 M și Bg. 29 V. Comandamentul Marinei Militare a participat cu un punct de comandă (23 ofițeri), nodul său de transmisiuni al C.M.M. și cu câte doi ofițeri de legătură la Sevastopol și Varna. Divizia 42 Maritimă a participat cu comandamentul său, o companie a Batalionului 106 Radiotehnic, comandamentele divizioanelor care au dat și forțele marcate (Dn. 146 D.B. - o navă; Dn. 19 D.R. - o navă; Dn. 50 V.Sm. - 2 nave). Brigada 29 Vedete a participat cu comandamentul său și comandamentul Dn. 133 V.P.R., din care au fost folosite ca forțe marcate 2 vedete purtătoare de rachete.²⁷ Grupa

²⁵ *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, f. 20;

²⁶ *Registrul Istoric al C.M.M.*, vol. I, f. 71; *S.M.F.N. (1860-2005)*, p. 96.

²⁷ *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, f. 25(v); *S.M.F.N. (1860-2005)*, p. 96.

de legătură românească s-a deplasat la Sevastopol cu R.M.-101, între 4 și 8 martie 1969.²⁸

Două săptămâni mai târziu, în perioada 24 martie - 1 aprilie 1969, o grupă operativă (opt ofițeri, doi salariați civili, un autoturism și un autobuz), condusă de contraamiralul Anghel Petru, șeful de stat major al C.M.M. a participat la aplicația operativă pe hartă pe direcția S-V. Aplicația, organizată de C.F.A.U. în orașul Varna, a fost condusă de comandantul șef al F.A.U., mareșalul sovietic Iacubovschi.²⁹

În perioada 12 – 22 mai 1969 s-a desfășurat în raionul maritim Mangalia obișnuita aplicație de „ieșire în radă comună” a navelor Tratatului de la Varșovia. Conducătorul aplicației a fost viceamiralul Grigore Martes, comandantului Marinei Militare, iar șeful de stat major al aplicației a fost locțiitorul său pentru pregătire de luptă și învățământ, contraamiral Sebastian Ulmeanu. Contribuția românească la aplicație a fost de această dată mai mare - o grupare de nave formată din 14 nave de luptă (3 V.P.R.; 4 V.T.; 3 V.Sm.; 4 D.R.³⁰) și o navă de comandament (nava-școală „MIRCEA”). La rândul lor, Flota U.R.S.S. din Marea Neagră a participat cu 11 nave de luptă (1 escortor; 2 V.P.R.; 2 V.T.; 3 D.B.; 3 V.Sm.), un submarin și trei avioane antisubmarin, iar marina bulgară cu 16 nave de luptă (6 V.T.; 4 D.R.; 6 V.Sm.) și un submarin.³¹

Brigada 29 Vedete a participat cu comandamentul său, Divizionul 133 Vedete Purtătoare de Rachete (comandament; vedetele: 194, 196 și 198; nava bază „IALOMIȚA”), Divizionul 93 Vedete Torpiloare (comandament; vedetele; 87, 90 și 91; nave auxiliare: S.M.-165 și V.A.-181). Vedetele Purtătoare de Rachete și vedetele torpiloare au participat la executarea atacului cu racheta și torpila independent și în cooperare asupra unor grupări de nave de luptă ale inamicului. Astfel, s-a realizat antrenarea comandanților grupurilor de lovire și a echipajelor în executarea atacului cu racheta și torpila asupra unor nave cu viteză mare, cum sunt cele de luptă mari. Totodată, a avut loc „verificarea legăturilor de cooperare” și a conducerii forțelor pe timpul executării în comun a loviturilor cu racheta și torpila.³²

Navele dragoare au executat trageri de artilerie și dragaj independent și în cooperare cu cele bulgare (4 DR) și sovietice (2 DB). În ultima zi a aplicației (21.05, între orele 03.00 - 16.00) au fost dragate 2 mine de exercițiu³³

²⁸ *Registrul Istoric al Dn. 129 N.A.*, f. 62.

²⁹ *S.M.F.N. (1860-2005)*, p. 96.

³⁰ *Registrul Istoric al Dn. 19 D.R.*, f. 11.

³¹ *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, f. 26; *S.M.F.N. (1860-2005)*, p. 96.

³² *Registrul istoric al Brigăzii 29 Vedete (1964-2000)*, f. 47(v).

³³ *Registrul Istoric al Dn. 19 D.R.*, f. 11.

Tema primei aplicații (prelucrarea legăturilor de cooperare) din anul **1970** a forțelor navale din Marea Neagră ale Tratatului de la Varșovia a fost „*Nimicirea grupărilor de nave și sprijinul trupelor de uscat care acționează de-a lungul litoralului în perioada inițială a războiului, fără folosirea armelor de nimicire în masă, dar în condițiile pericolului întrebuițării acestora de către inamic*”. S-a desfășurat 11 – 14 martie 1970 și a fost condusă de șeful de Stat Major, contraamiralul Petru Anghel. Statelor majore ale marinelor militare din România, Rusia și Bulgaria, precum și nodurile de transmisiuni ale acestora. În acest sens, grupe operative bulgare și sovietice au fost prezente la Mangalia, iar grupe operative românești au fost trimise la Sevastopol și la Varna.³⁴

Aplicația a urmărit antrenarea statelor majore ale celor trei țări în organizarea și realizarea cooperării pe timpul ducerii acțiunilor de luptă în comun pentru nimicirea grupărilor de nave inamice în mare și sprijinul trupelor de uscat care acționează de-a lungul litoralului în perioada inițială a războiului, precum și perfecționarea legăturilor de cooperare dintre statele majore ale marinelor militare ale celor trei state pe timpul executării misiunilor de luptă în comun, în condiții de bruiaj radio intens al inamicului³⁵. Cu acest prilej s-a demonstrat, încă o dată, organizarea eficientă a structurii de comandă a Marinei Militare române.

Grupa operativă românească de legătură, condusă de către C.R.1 Negoită de la C.M.M., s-a deplasat, între 8 și 15 martie 1970, la Sevastopol cu R.M.-101.³⁶

Pentru anul **1971**, informații deținute la această dată ne arată că marina militară română a participat doar la o aplicație de comandament și Stat Major pe hartă, la începutul anului. Cel mai probabil s-a participat și la alte aplicații desfășurate pe parcursul anului.

În perioada 15 – 20 februarie **1971**, a avut loc aplicația de Stat Major pe hartă pentru prelucrarea conducerii forțelor de lovire ale celor trei flote ale statelor socialiste riverane Mării Negre, cu tema „*Conducerea forțelor flotelor pe timpul nimicirii grupărilor de lovire ale inamicului în Marea Neagră*”. Aplicația a fost condusă de șeful de Stat Major al Flotei U.R.S.S. din Marea Neagră, viceamiralul Mizin.³⁷ Grupa de legătură românească participantă la aplicație a fost formată din căpitani de rangul 2 Tiuhuan Ion și Dragnea Nicolae, care a fost între 15 și 21 februarie la Sevastopol.

³⁴ *Registrul Istoric al C.M.M.*, vol. II, f. 12.

³⁵ *Registrul Istoric al C.M.M.*, vol. II, f. 12.

³⁶ *Registrul Istoric al Dn. 129 N.A.*, f. 72.

³⁷ *Registrul Istoric al C.M.M.*, vol. II, f. 38; *S.M.F.N. (1860-2005)*, p. 99.

Deplasarea s-a executat cu R.M.-101, care la avut la bord și pe comandantul Dn. 129 N.A., C.R.3 Drăgușin Ilie.³⁸

În anul **1972**, statele majore ale Comandamentului Marinei Militare R.S.R., Comandamentului F.M.M. ale R.P. B. și Comandamentului Flotei din Marea Neagră a U.R.S.S. au executat între 25 și 28 februarie aplicația de stat major și transmisiuni (prelucrarea legăturilor) cu tema „*Conducerea forțelor flotelor aliate pe timpul nimicirii forțelor inamicului*”. Aplicația a fost condusă de șeful de Stat Major al F.M.M. ale R.P. Bulgaria, omologii săi fiindu-i locțiitori. Șeful de stat major al C.M.M., contraamiralul Petru Anghel, a condus forțele românești compuse dintr-o grupă operativă din cadrul Statului Major, Centrul de Transmisiuni al C.M.M. și o grupă operativă din Statul Major al Comandamentului Brigăzii 29 Vedete. Pe timpul aplicației au avut loc schimbul de grupe operative.³⁹

În perioada 15 – 24 aprilie 1972 s-a desfășurat la Sevastopol aplicația comună a flotelor Tratatului de la Varșovia, aplicație desfășurată cel mai probabil pe hartă. Pentru participarea la aplicație, N.S.-116 având la bord pe CAm. Ulmeanu Sebastian, locțiitorul comandantului Marinei Militare pentru pregătire de luptă și învățământ, și o grupă operativă formată din ofițeri de la C.M.M. a fost la Sevastopol. N.S.-116 a executat marș pe itinerariul Mangalia - Odessa Sevastopol – Odessa - Mangalia parcurgând 1000 Mm și executând 103 ore de marș.⁴⁰

Conform planului de acțiuni comune în cadrul Tratatului de la Varșovia între 19 - 22 aprilie 1972 s-a desfășurat aplicația comună de stat major cu transmisiuni care a avut tema „*Conducerea forțelor flotelor aliate pe timpul nimicirii forțelor inamicului*” la care au participat statele majore ale Comandamentului Marinei Militare R.S.R., Comandamentului F.M.M. ale R.P.B. și Comandamentului Flotei din Marea Neagră a U.R.S.S.. Contraamiralul Petru Anghel, a condus forțele românești compuse dintr-o grupă operativă din cadrul Statului Major, Centrul de Transmisiuni al C.M.M. și o grupă operativă din Statul Major al Comandamentului Brigăzii 29 Vedete. Pe timpul aplicației a avut loc schimbul de grupe operative.⁴¹

³⁸ *Registrul Istoric al Dn. 129 N.A.*, f. 89(v).

³⁹ *Registrul Istoric al C.M.M.*, vol. II, f. 82; *S.M.F.N. (1860-2005)*, p. 102; Mariana Păvăloiu, Marian Sârbu, *op. cit.*, p. 254.

⁴⁰ *Registrul Istoric al Dn. 129 N.A.*, f. 102(v).

⁴¹ *Registrul Istoric al C.M.M.*, vol. II, f. 82. În perioada 15-24 aprilie 1972 nava N.S.-116 având la bord pe CAm. Ulmeanu Sebastian și o grupă operativă formată din ofițeri de la C.M.M. a fost la Sevastopol pentru a participa la aplicația comună a flotelor Tratatului de la Varșovia. N.S.-116 a executat marș pe itinerariul Mangalia - Odessa - Sevastopol - Odessa - Mangalia parcurgând 1000 Mm și executând 103 ore de marș. *Registrul Istoric al Dn. 129 N.A.*, f. 102(v).

Luna următoare, între 15 și 20 mai, tot la Sevastopol, a avut loc aplicația de cooperare a forțelor de luptă contra minelor din flotele aliate din Marea Neagră cu tema: „*Apărarea contraminelor a convoaielor maritime*”. Gruparea de dragaj românească formată din nave ale Dn. 146 D.B. (D.B.-60/13 și D.B.-61/14) și Dn. 19 D.R., subordonate Comandamentului Diviziei 42 Maritime. Aceasta a fost condusă de către C.R.1 Aurelian Ionescu, șeful de stat major al D.42 M..⁴²

Între 25 septembrie și 1 octombrie 1972, Divizia 42 Maritimă a participat la aplicația tactică cu forțe marcate cu nave ale flotei sovietice. Aplicația s-a desfășurat în raionul Mangalia și a fost condusă de către amiralul Sisoiev, comandantul Flotei sovietice din Marea Neagră. Comandantul Diviziei 42 Maritime, contraamiralul Aron Mihai, a fost locțiitorul lui Sisoiev. Conducerea aplicației a fost sprijinită de câte o grupă operativă sovietică și românească. Cea românească a fost condusă de către C.R.1 Nedelea Vasile, șeful Biroului operații din Statul Major al Diviziei 42 Maritimă. Gruparea sovietică (detașament naval de lovire) a fost compusă doar din 2 nave mari, crucișătorul purtător de rachete 421 „GROZNÎI” și distrugătorul purtător de rachete „NAHODCIVÎI”. Divizia 42 Maritimă a furnizat forțele pentru asigurarea grupării sovietice atât antisubmarin (toate navele Dn. 50 V.Sm.) cât și împotriva minelor (D.B.-14, D.B.-15, D.R.-4 și D.R.-9), pe timpul sosirii, staționării și plecării din raionul aplicației (navele sovietice au plecat în data de 1 octombrie 1972 între orele 08.00 și 20.00). Pe timpul aplicației Divizia 42 Maritimă cu navele sale a avut misiunea de a executa real:

- cu Dn. 19 D.R. (2 nave), comandat de către C.R.3 Grinițoiu Zamfir, dragaj magneto-acustic în raionul de staționare a navelor sovietice (4 impulsuri/30%);

- cu Dn. 146 D.B. (2 nave), comandat C.R.3 Aramă Sava, dragaj mecanic (50%) și dragaj magneto-acustic (4 impulsuri/30%) în raionul de staționare, precum și dragaj mecanic pe axul pazei de ieșire din raion;

- cu Dn. 50 V.Sm. (3 nave), comandat de C.R.3 Mîrșu Costică, căutare antisubmarin pe pasa de sosire și în raionul de staționare, supraveghere în perdea și siguranța îndepărtată a detașamentului naval de lovire sovietic până la ieșirea din raionul de acțiune a Marinei Militare a R.S.R. (meridianul de 30°)⁴³

Pe timpul aplicației S.M.C. „LANCEA” și R.M.-101 au fost puse la dispoziția comandantului Marinei Militare, viceamiralul Marteș Grigore, și a comandantului Flotei sovietice din Marea Neagră, amiralul Sisoiev. Șalupa „LANCEA” a asigurat legătura între portul Mangalia și crucișătorul purtător

⁴² *Registrul Istoric al Dn. 146 D.B.*, f. 47.

⁴³ *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, f. 78; *Registrul Istoric al Dn. 146 D.B.*, f. 49.

de rachete „GROZNÎI” (nava comandant al Flotei sovietice din Marea Neagră) transportând comandanții, iar S.R.S.-571 asigurat legătura pentru ceilalți.⁴⁴

În perioada 16 – 25 aprilie 1973 s-a executat ieșirea în radă comună a navelor din compunerea unităților de marină subordonate comandamentelor de la Mangalia, Varna și Sevastopol. Tema aplicației a fost: „Asigurarea bazării și desfășurării în raioanele acțiunilor de luptă a forțelor navale de lovire al Flotei maritime militare ale RPB, Marinei militare a RSR și Flotei URSS din Marea Neagră”. Aplicația a avut loc în raionul maritim Caliacra și a fost condusă de contraamiralul, comandantului F.M.M. ale R.P. Bulgaria. Pentru partea română contraamiralul Ulmeanu Sebastian, locțiitorul comandantului Marinei Militare, a fost locțiitorul conducătorului aplicației, care a fost ajutat de grupa operativă a Diviziei 42 Maritime. La această aplicație a Tratatului de la Varșovia, Marina Militară a R.S.R. a participat cu nave ale Diviziei 42 Maritime și Brigăzii 29 Vedete.

Grupul de nave Diviziei 42 Maritime a fost format din 2 vânătoare de submarine (proiect 204 E), 2 dragoare de bază, 2 dragoare de radă și nava hidrografică NH-112, navă de comandament. Grupul de nave și grupa operativă a Diviziei 42 Maritime a fost conduse de către șeful de stat major, C.R.1 Boian Ion, iar C.R.1 Nedelea Vasile, șeful biroului operații al D.42.M a fost șeful grupei operative.⁴⁵

Activitățile de pregătire s-au executat pe grupuri naționale. Navele diviziei maritime au executat, între 23 și 25 aprilie 1973, misiuni de asigurare a deplasării prin raioanele de acțiune a grupărilor navale ale Flotei URSS din Marea Neagră, compusă dintr-un crucișător purtător de rachete și 4 distrugătoare (care au fost marcate de un distrugător). S-a executat „prelucrarea legăturilor vizuale și radio, precum și a activităților de conducere a navelor flotelor aliate din Marea Neagră”. Misiunile au fost realizate prin: căutarea de control antisubmarin în raionul de sosire a submarinului; antrenament de căutare și menținere a contactului cu submarinul dragaj de contact pe itinerariile de deplasare la intrarea în raion pe paralela Vama Veche; dragaj de cercetare ziua și noaptea cu grupuri omogene.⁴⁶

La rândul său, Brigada 29 Vedete a participat la aplicație cu o grupă operativă formată din 13 ofițeri, condusă de către C.R.1 Mușat Ion, comandantul Dn. 133 V.P.R., și o grupare navală de lovire cu rachete și

⁴⁴ *Registrul Istoric al Dn. 129 N.A.*, f. 106.

⁴⁵ *Registrul Istoric al C.M.M.*, vol. II, f. 147; *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, ff. 91(v)-92; *Registrul Istoric al Dn. 146 D.B.*, f. 54. Vezi și: *S.M.F.N. (1860-2005)*, p. 102; Mariana Păvăloiu, Marian Sârbu, *op.cit.*, p. 254.

⁴⁶ *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, f. 92.

torpile marcată de către V.P.R.-197, respectiv, V.T.-87 și V.T.-91. Gruparea navală de lovire românească a executat atacul pe timp de noapte asupra grupării navale inamice (marcată) în cooperare cu grupările navale de lovire bulgare și sovietice în raionul delimitat de paralelele Șabla-Vama-Veche și meridianul de 29°00'.⁴⁷

În perioada 18 – 24 aprilie 1973, R.M.-101 a executat două misiuni de asigurare cu alimente și apă a navelor românești aflate în raionul Caliacra.⁴⁸

În 1974, rada comună s-a executat la Sevastopol sub conducerea viceamiralului I.L. Havrin, comandantului Flotei U.R.S.S. din Marea Neagră. Aplicația forțelor navale ale Tratatului de la Varșovia din vara anului 1974 s-a desfășurat pe durata a 9 zile (20 – 29 iunie 1974), în 2 etape: 20 – 27 iunie, o etapă de pregătire în comun / cooperare a forțelor de lovire (grupurilor / grupărilor de nave antisubmarin); 27 – 29 iunie, aplicația propriu-zisă cu tema: „Acțiunile de luptă ale flotelor aliate pentru nimicirea submarinelor și distrugerea grupărilor navale inamice, în partea de sud-vest a Mării Negre”.⁴⁹

Marina Militară Română a participat la Sevastopol cu 4 vânătoare de submarin (V.Sm.-32, V.Sm.-33, V.Sm.- [5]1 și V.Sm.- [5]3), o navă de comandament (N.D.D.-113) și un remorcher (RM-101), precum și cu grupe ale Comandamentului Marinei Militare, Comandamentului Diviziei 42 Maritimă (condusă de C.R.1 Ionescu Aurelian) și Comandamentului Brigăzii 29 Vedete. Pentru realizarea unei economii de combustibil, R.M.-101 a dus și a adus la remorcă pe V.Sm.-32 și V.Sm. 33.⁵⁰

Pe timpul pregătirii („rada comună”) și pe timpul aplicației s-au executat: căutarea, urmărirea și atacul submarinului cu grupul de căutare-lovire (grup de căutare-atac GNCA) independent (numai nave românești); căutarea, urmărirea, predarea-primirea contactului cu submarinul și executarea atacului submarinului de către 2 grupuri de căutare-lovire în cooperare. S-a ținut contactul cu submarinul 18 ore și 20 de minute.

În 23 și 30 septembrie 1974 s-a executat un exercițiu de antrenament cu pe submarin real în raionul Sevastopol. A fost folosit submarinul sovietic 204. La exercițiu au participat cu 4 vânătoare de submarin (V.Sm.-32, 33, 1 și 3) și remorcherul maritim 101, la bordul căreia a fost ambarcată grupă operativă (8 ofițeri) condusă de către C.R.1 Boian Ion. S-a executat căutarea, urmărire și atacul submarinului cu GCL independent. Din cele 28

⁴⁷ *Registrul istoric al Brigăzii 29 Vedete (1964-2000)*, f. 107.

⁴⁸ *Registrul Istoric al Dn. 129 N.A.*, f. 111.

⁴⁹ *Registrul Istoric al C.M.M.*, vol. II, f. 211; *S.M.F.N. (1860-2005)*, p.104; Mariana Păvăloiu, Marian Sârbu, *op.cit.*, p. 255; *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, ff. 120-120(v).

⁵⁰ *Registrul Istoric al Dn. 129 N.A.*, f. 125.

ore de exercițiu, s-a menținut contactul cu submarinul un timp de 19 ore și 45 de minute.⁵¹ R.M.-101 a dus și a adus la remorcă cele două nave la Divizionului 339 Vânătoare de submarin (32 și 33).⁵²

Pentru anul **1975** nu deținem nici-o informație privind participarea românilor la aplicațiile Tratatului.

În luna martie **1976** s-a desfășurat aplicația operativ-tactică de cooperare a marinelor statelor riverane Mării Negre, participante la Tratatul de la Varșovia. În cadrul acestei aplicații s-a executat în raionul maritim Burgas și rada comună a navelor celor trei flote. Grupare de nave românească a fost condusă de locțiitorul comandantului Marinei Militare, căpitanul de rangul 1 Ioan Tiuhan, ajutat de o grupa operativă (statul major al grupării).⁵³

Aplicația de cooperare de tip „radă comună” din anul **1977** a marinelor celor trei state membre al Tratatului de la Varșovia cu ieșire la Marea Neagră a avut loc în perioada 12 – 22 aprilie și s-a desfășurat în raionul bulgăresc dintre Burgas și Sozopol.⁵⁴ Comandantul F.M.M. ale R.P.B., viceamiralul Vassil Yanakiev, a fost comandantul aplicației. A avut un locțiitor pentru Marina Militară a R.S.R., pe C.R.1 Tiuhan Ion - locțiitorul comandantului Marinei Militare pentru pregătire de luptă și învățământ, și un locțiitor pentru Flota U.R.S.S. din Marea Neagră, iar șef de stat major al conducerii aplicației C.R.1 Damianov S.T..

Marina Militară a R.S.R. a participat cu: o grupă operativă de la Statul Major al C.M.M.; o grupare navală de lovire cu racheta și torpila constituită din vedetele 196, 198, 51, 52, 61 și 62, condusă de către comandantul Bg. 29 V., C.R.1 Radu Nicolae; o grupare navală de căutare lovire a submarinului compusă din cele 3 nave vânători de submarine (31, 32 și 33) ale Divizionului 339 Vânători de Submarine; o grupare navală de dragaj formată din 3 dragoare de bază din Divizionul 146 Dragoare de bază (14, 15 și 16); NDD-113 din Dn. 129 N.A. care a fost navă comandant a forțelor românești și NS-116, navă de asigurare.

Partea de exerciții pe mare s-a executat în zilele de 20 și 21 aprilie 1977. În consecință, N.D.D.-113 având la bord pe C.R.1 Tiuhan Ion însoțit de o grupă operativă a plecat de la Mangalia spre Burgas pe 19 aprilie și s-a întors pe 22 aprilie 1977. Gruparea de forțe ale Marinei Militare Române a acționat în raionul cuprins între paralela de 41° 50' la sud, 43° 00' la Nord și meridianul de 29° 20' la Est. Pentru aprobarea „hotărârii” luate comandanții

⁵¹ *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, f. 127(v).

⁵² *Registrul Istoric al Dn. 129 N.A.*, f. 128.

⁵³ *Registrul Istoric al C.M.M.*, vol. II, f. 250, f. 310; *S.M.F.N. (1860-2005)*, p. 106; Mariana Păvăloiu, Marian Sârbu, *op.cit.*, p. 256.

⁵⁴ *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, f. 178.; *Registrul istoric al Brigăzii 29 Vedete (1964-2000)*, f. 153-153(v). *Registrul Istoric al Dn. 129 N.A.*, f. 155.

români s-au dus la Sozopol, așa cum a fost cazul comandantului Bg. 29 V., C.R.1 Radu Nicolae.

Grupul de nave vânători de submarin ale Dn. 339 V.Sm. au executat căutarea și atacul submarinului pe submarin real, atât independent, cât și în cooperare cu nave și aviație antisubmarin din marinele sovietică și bulgară. Navele dragoare de bază ale Dn. 146 Dg.Bz. au executat dragaj mecanic și magnetoacustic în raionul repartizat de către comandantul radei.

Gruparea navală românească de lovire cu racheta și torpila constituită din vedete ale divizioanelor din cadrul Bg. 29 V. au acționat în noaptea de 20 spre 21 aprilie 1977, pe paralelul de 42° 30', prin executare atacului asupra unui convoi de nave inamice ce se deplasa spre nord (nu a participat V.T.-51 datorită unei defecțiuni la motoare). După atac datorită faptului că tambuchiurile V.T.-52 nu erau închise ermetic, iar marea era de gradul 5-6, compartimentele fortpick, cazarmă și agregate au fost inundat punându-se în pericol nava și echipajul. Vedeta a fost stopată și comandantul (lt.maj. Stancu Gheorghe) a încercat să evacueze apa cu mijloacele proprii ceea ce a fost imposibil și a cerut ajutor la V.P.R. și la un escortor bulgăresc. V.P.R. nu a putut să se apropie de V.T.. La sosirea escortorului acesta a remorcat V.T.-52 în portul Varna unde a fost scoasă apa de către V.P.R.-196.. A doua zi a venit de la Mangalia NS-116 care a asigurat deplasarea V.T.-52 la Mangalia.⁵⁵

Condițiile hidrometeorologice pe timpul aplicației au fost nefavorabile, marea a fost de gradul 5-6. Gruparea românească și-a executat misiunile primite, iar la bilanțul aplicației, aceasta a fost evidențiată.

Aplicația de comandament cu transmisiuni a flotelor aliate din Marea Neagră desfășurată în perioada 7 – 11 august 1978⁵⁶ a fost condusă de către comandantul Flotei sovietice din Marea Neagră. Fiecare comandament a acționat din locul de dislocare permanentă. Marina Militară Română a participat la aplicație cu Comandamentul Diviziei 42 Maritime și cu Batalionul 106 Transmisiuni, iar grupa operativă și-a desfășurat activitate în punctul de comandă al diviziei dislocat la Medgidia. Rolul de comandant al Diviziei 42 Maritime la șeful de Stat Major, C.R.1 Angheliescu Gheorghe (CAM. Ionescu Aurelian se afla în concediu medical). Hotărârea comandantului diviziei a fost raportată de către C.R.1 Angheliescu Gheorghe lui C.R.1 Boca Loghin, care a îndeplinit funcția de comandant al Marinei Militare, în prezența C.R.1 Tiuhan Ion, care a fost locțiitorul conducătorului aplicației. Au fost planificate următoarele misiuni: trecerea forțelor la capacitate de luptă completă, concomitent cu apărarea raionului maritim; apărarea contra minelor a transporturilor în zona de acțiune a Marinei

⁵⁵ *Registrul istoric al Brigăzii 29 Vedete (1964-2000)*, ff. 153-153(v).

⁵⁶ *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, f. 212.

Militare; executarea de activități în folosul Flotei Unite a Mării Negre, în raioanele de intrare și ieșire și pe itinerariile de deplasare a convoaielor frontului de litoral, dragajul de distrugere a raioanelor minate din fața porturilor și gurilor Dunării.

Aplicația de nivel operativ-tactică a flotelor aliate din Marea Neagră din anul 1979 s-a desfășurat în perioada 19 și 22 iunie 1979 și a fost denumită „RUMB-79”.⁵⁷ Tema aplicației a fost „*Respingerea atacului grupărilor navale de lovire, submarinelor și aviației inamicului*”. Marina Militară a României a participat la aplicație cu un număr de 30 de ofițeri, 24 de maiștri militari și subofițeri și 154 de militari în termen, proveniți de la următoarele forțe: o grupă operativă a Comandamentului Diviziei 42 Maritime condusă de către C.R.1 Nedelea Vasile, șeful Biroului operații; Centrul de transmisiuni al Marinei Militare; „Forțe marcate”: un grup naval de căutare-atac (lovire) format din vânătoarele de submarin 2, 3 și 31, condus de către C.R.1 Mîrșu Costică, comandantul Dn. 50 VSm.

Pe timpul aplicației „au fost rezolvate următoarele misiuni”: trecerea forțelor la capacitatea de luptă completă și dispersarea acestora în mare de unde să desfășoare acțiuni; observarea radiotehnică și vizuală continuă pentru descoperirea navelor de suprafață și aviației antisubmarin; dragaj de cercetare sistematic pe pazele de acces către porturi și pe drumul costier cu forțele organizate pe 3 raioane (Mangalia, Midia și Sulina); cercetarea sistematică antisubmarin cu efort principal pe raionul Constanța-Mangalia, fiind în măsură să se execute „căutarea” și „atacul” submarinului prin metoda „la chemare”; asigurarea transporturilor militare în zona de acțiune a Marinei Militare a R.S.R. prin acțiuni sistematice și pentru convoaiele importante, inclusiv ale flotelor aliate din Marea Neagră, executând acțiuni suplimentare de căutare a submarinului și de dragaj de contact în raioanele de intrare / ieșire și pe itinerariile de deplasare a convoaielor sau grupări navale independente; Salvarea navelor de transport și de luptă cu 2 detașamente de salvare-avarii dispuse la Sulina și Constanța; la ordin era în măsură să lanseze baraje de mine marine, în urgențe ce se fixau la ordin. Hotărârea pentru executarea misiunilor a fost raportată locuitorului comandantului Marinei Militare, CR1 Tiuhan Ion. Grupul naval de căutare-atac a acționat în raionul cu centrul la 30 Mm est de Capul Caliacra. A descoperit submarinul și s-a menținut contactul cu acesta 6 ore și jumătate din 8 ore posibile.

⁵⁷ *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, f. 234. *Registrul Istoric al C.M.M.*, vol. II, ff. 380-381; *S.M.F.N. (1860-2005)*, p. 108; Mariana Păvăloiu, Marian Sârbu, *op.cit.*, p. 259.

4. Exerciții navale comune în Marea Neagră în domeniul luptei antisubmarin (1978 – 1989)

Din anul 1978, sub egida Tratatului de la Varșovia și coordonarea Comandamentului Forțelor Armate Unite, s-au organizat și executat aplicații de cooperare de nivel operativ-tactic între Marina Militară Română, Flota sovietică din Marea Neagră și Marina Militară Bulgară. Aceste aplicații au avut ca obiective principale antrenarea forțelor pe domenii ale luptei navale, precum și pentru acțiune în comun. S-au desfășurat aplicații pentru: antrenarea navelor specializate în lupta antisubmarin, în vederea căutării, descoperirii și executării atacului submarinului, folosindu-se submarine sovietice și bulgărești; antrenarea forțelor de luptă contra minelor, prin executarea de către navele dragoare din cele trei flote a tuturor categoriilor și tipurilor de dragaj; antrenarea forțelor de lovire a navelor de suprafață cu rachete și torpile.

Din documentele pe care le avem la dispoziție reiese că grupuri de nave ale forțelor navale ale statelor socialiste și membre ale Tratatului de la Varșovia riverane Mării Negre au executat anual, în perioada 1978 – 1989, 1 la 3 antrenamente, aplicații tactice, pentru *prelucrarea misiunilor de apărare antisubmarină*. Aceste aplicații au avut loc în raioanele maritime de larg față de Capul Caliacra, sau în raioanele din apropierea portului Sevastopol. Navele românești specializate în lupta antisubmarin s-au antrenat cu sprijinul submarinelor puse la dispoziție de către sovietici, de cele mai multe ori, și cele bulgărești.

Din 1986, Marina Militară Română a avut propriul submarin. Din acest an, antrenamentele de căutare, descoperire și atac asupra submarinului ale navelor românești de tip vânător de submarine s-au executat, aproape exclusiv, în cooperare cu submarinul „Delfinul”.

În perioada analizată, exercițiile antisubmarin au constituit principala formă de pregătire în comun a flotelor celor trei state membre al Tratatului de la Varșovia, organizate și desfășurate în bazinul de vest al Mării Negre. Majoritatea aplicațiilor s-au executat în raionul Caliacra, câteva la Sevastopol și doar unul la Constanța. De regulă, au fost planificate câte două sau trei exerciții pe an. De fiecare dată, navele antisubmarin s-au antrenat în executarea misiunilor specifice, de căutare, descoperire, menținerea și predarea contactului cu submarinul, cu folosirea a 1 – 2 submarine alocate de flota bulgară și / sau sovietică. Din 1986 a participat și submarinul românesc „DELFINUL”

La aplicațiile organizate de către bulgari, comandantul marinei bulgare era comandantul aplicației, iar loțiitorul comandantului Marinei Militare Române pentru pregătire de luptă și învățământ, precum și un reprezentant din Comandamentul Flotei U.R.S.S. din Marea Neagră erau loțiitori ai conducătorului aplicației. La exercițiile organizate la Sevastopol comanda o avea un amiral sovietic, iar la cele organizate de partea română comandant al aplicației a fost comandantul Marinei Militare sau loțiitorul acestuia pentru pregătire de luptă și învățământ.

Cadrul tactic general de desfășurare a aplicațiilor era exprimat prin temele stabilite, a căror titulatură gravita în jurul următoarei propoziții „Căutarea, urmărirea și distrugerea submarinelor inamicului de către Forțele antisubmarin ale Flotelor Aliate”. Grupurile de căutare-atac a submarinului erau organizate pe principiul omogenității naționale, deși sovieticii au încercat de mai multe ori constituirea de grupuri multinaționale. Fiecare grup căuta submarinul în raionul alocat, după descoperire menținea contactul cu acesta, apoi în transfera contactul cu submarinul grupului următor, sovietic sau bulgar.

Anul **1978** a fost anul în care s-au planificat, organizat și executat în bazinul de vest al Mării Negre cele mai multe antrenamente ale navelor antisubmarin din cele trei marine militare ale statelor participante la Tratatul de la Varșovia.

În perioada 11 - 19 februarie 1978 Comandamentul Flotei sovietice a Mării Negre a organizat în raionul Sevastopol un antrenament pe submarin real la care au participat grupări de nave ale flotelor statelor participante la Tratatul de la Varșovia riverane Mării Negre. Marina Militară română a participat cu un grup de 4 nave antisubmarin (V.Sm.-31 și V.Sm.-32 din Dn. 339 V.Sm.; V.Sm.-1 și V.Sm.-2 din Dn. 50 V.Sm.) și un remorcher / navă de salvare (NS-116 din Dn. 129 N.A.), din cadrul Diviziei 42 Maritime. Grupa operativă (stat major), formată din 10 ofițeri și ambarcată la bordul NS-116, a fost condusă de către C.R.1 Anghelescu Gheorghe, șeful de Stat Major al Comandamentului Diviziei 42 Maritime. Acesta a avut misiunea de a conduce grupul de nave românești și de a realiza cooperarea cu structurile participante din flotele sovietice și bulgare, precum și cu „organele militare” sovietice.⁵⁸ N.S.-116 a dus și adus la remorcă pe V.Sm.-31 și V.Sm.-32⁵⁹

Următorul antrenament al Tratatului de la Varșovia în Marea Neagră cu navele antisubmarin s-a desfășurat în perioada 12 – 17 martie 1978, în raionul Caliacra, în afara apelor teritoriale ale R.P. Bulgaria Grupul naval de

⁵⁸ *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, f. 199. Din totalul de 24 ore alocat pentru antrenament pe submarin real cele 4 vânătoare de submarin românești au menținut contactul de hidrolocație cu submarinul timp de 22 ore.

⁵⁹ *Registrul Istoric al Dn. 129 N.A.*, f. 165(v)

căutare-atac (G.N.C.A.) al submarinului a fost constituit din 2 vânătoare de submarin de la Dn. 50 VSm. (VSm.-1 și VSm.-2) și 2 de la Dn. 339 VSm. (VSm.-31 și VSm.-33) și a fost condus de către C.R.1 Anghelescu Gheorghe.⁶⁰

A urmat aplicația organizată și condusă de către amiralul bulgar Ivan Dobrev, adjunctul ministrului Apărării din R.P.B., fost comandant al marinei, care s-a desfășurat în „zona de acțiune” a marinei bulgare. Aceasta s-a desfășurat în perioada 27 - 31 martie 1978. La aplicație, din partea României, sub comanda locțiitorului comandantului Marinei Militare, căpitanul de rangul 1 Ioan Tiuhan, o grupă operativă constituită din cadre ale Comandamentului Marinei Militare și Diviziei 42 Maritime, cu o grupare de nave formată din o navă din Dn. 339 V.Sm. (V.Sm.-31) și 2 nave din cadrul Dn. 50 V.Sm. (V.Sm.-2 și V.Sm.-3) și condusă de C.R.1 Anghelescu Gheorghe, șeful de Stat Major al Diviziei 42 Maritime.⁶¹

În perioada 21 - 27 septembrie 1978 a avut loc cel de al treilea antrenament pe submarin real a forțelor antisubmarin ale celor trei flote din Marea Neagră ale Tratatului de la Varșovia, planificat pentru anul 1978. Antrenamentul s-a desfășurat în raionul maritim din dreptul bazei maritime sovietice de la Sevastopol. Gruparea de nave a Marinei Militare a României a fost formată din 4 vânătoare de submarin (V.Sm.-31 și V.Sm.-33 din Dn. 339 V.Sm.; V.Sm.-1 și V.Sm.-2 din Dn. 50 V.Sm.) și un remorcher maritim (RM-101 din Dn. 129 Nave Auxiliare). La bordul RM-101 a fost ambarcată grupa operativă formată din ofițeri din cadrul Comandamentului Diviziei 42 Maritime condusă de C.R.1 Anghelescu Gheorghe, șeful de Stat Major al acestei mari unități operative.⁶²

În următorii doi ani, 1979 și 1980, navele Marinei Militare Române au participat în fiecare an doar la câte un exercițiu de cooperare în domeniul luptei antisubmarin.

⁶⁰ *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, f. 228.

⁶¹ *Registrul Istoric al C.M.M.*, vol. II, f. 341; *S.M.F.N. (1860-2005)*, p. 107; *S.M.F.N. (1860-2010)*, p. 140; Mariana Păvăloiu, Marian Sârbu, *op.cit.*, p. 259. *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, f. 228 (v). Cele 4 vânătoare de submarin românești au executat exerciții de căutare și atac a submarinului atât ziua cât și noapte. Din totalul de 10 ore alocat pentru antrenament pe submarin real s-a menținut contactul de hidrolocație cu acesta 9 ore și 50 de minute, la distanțe cuprinse între 1-13 Cbl.

⁶² *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, f. 215 (v). Vânătoarele de submarin românești au executat exerciții specifice luptei antisubmarin cu submarinul pus la dispoziție pe timpul aplicației de către comandamentul Flotei sovietice din Marea Neagră. În perioada de 5 zile, cât au durat exercițiile în mare, s-a lucrat cu submarin real timp de 31 de ore, din care pe perioada de 26 de ore și 30 de minute grupul românesc de căutare-atac a menținut contactul de hidrolocație cu submarinul.

Pentru anul **1979**, în registrul istoric al Diviziei 42 Maritime este consemnat doar un exercițiu de antrenament al navelor specializate în luptă antisubmarin. Cel mai probabil, s-au mai executat și altele, în primăvara și vara anului 1979. Cel despre care avem informații s-a desfășurat în perioada 10 – 15 septembrie 1979, în raionul travers Cap Caliacra, în afara apelor teritoriale ale R.P.B. Căutarea și atacul submarinului s-a executat cu folosirea submarinului sovietic participant la aplicație. Divizia 42 Maritimă a participat cu grupa de ofițeri din comandamentul acestei mari unități a marinei și cu grupul de nave format din câte 2 nave de la Divizionul 339 Vânători de Submarin (32 și 33) și Divizionul 339 Vânători de Submarin (2 și 3). Forțele participante au fost conduse de către C.R.1 Anghelescu Gheorghe, șeful de stat major al Diviziei 42 Maritime.⁶³

„*Antrenamentul de căutare atac a submarinului marcat real*” din anul **1980** s-a desfășurat la Sevastopol în perioada 6 – 12 aprilie 1980. În conducerea aplicației, ca locțiitor a amiralului sovietic care a condus această activitate de cooperare a celor trei flote, a fost locțiitorul comandantului Marinei Militare pentru pregătire de luptă și învățământ, C.R.1 Tiuhuan Ion, care a avut la dispoziție o grupă de ofițeri din Comandamentul Marinei Militare. Divizia 42 Maritimă a participat cu cele trei nave ale Divizionului 50 Vânători de Submarine (1, 2 și 3) și cu remorcherul maritim 101 din Divizionul de Nave auxiliare al diviziei. C.R.1 Anghelescu Gheorghe, șeful de stat major al D. 42 M., și o grupă de ofițeri participanți la exercițiu au fost ambarcați la bordul RM-101, unde a fost instalat punctul de comandă a grupului. Misiunea lui Anghelescu a fost de a „*conduce forțele antisubmarin în cooperare cu forțe din Flota U.R.S.S. a Mării Negre și Flota R.P.B.*”. Forțele au acționat la ordinul său, pe „*baza misiunilor primite de la grupa operativă a C.M.M.*”.⁶⁴

În anul **1981** s-au executat două „*aplicații tactică cu trupe, pentru conducerea forțelor antisubmarin în cooperare cu forțe ale Flotei R.P.B. și Flotei U.R.S.S. din Marea Neagră*”. Prima aplicație s-a desfășurat între 6 și 12 aprilie în raionul travers Cap Caliacra, iar cea de a doua în perioada 7 – 17 septembrie, în raionul de la Mangalia, pe timpul traversadei submarinului sovietic prin apele teritoriale ale României. La exercițiul desfășurat în raionul de la Caliacra, dispus în afara apelor teritoriale ale Bulgariei, grupul de nave antisubmarin format din vânătoarele de submarin cu numerele de bordaj 2, 3 și 31 a fost însoțit de către N.S.-116, la bordul căreia s-a aflat grupa românească de ofițeri participanți la aplicație Grupul naval românesc de căutare-atac a submarinului acționat sub comanda și la ordinul șefului de Stat Major al Comandamentului Diviziei 42 Maritime, C.R.1 Aramă Sava,

⁶³ Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime, f. 237.

⁶⁴ Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime, f. 249; Registrul Istoric al Dn. 129 N.A., f. 182.

din punctul de comandă instalat la bordul N.S.-116, pe baza misiunii primite de la grupa operativă a C.M.M. condusă de șeful de Stat Major al C.M.M., contraamiral Aron Mihai, care a fost locțiitor al conducătorului aplicației, comandantul marinei bulgare.⁶⁵

La aplicația tactică cu trupe pentru conducerea forțelor antisubmarin în cooperare cu forțe ale flotei R.P.B. și Flotei U.R.S.S. din Marea Neagră, grupul naval românesc de căutare-atac a submarinului a fost condus de către C.R.1 Aramă Sava, șeful de Stat Major al Diviziei 42 maritime, iar navele din compunerea grupului au fost navele vânători de submarine cu numerele de bordaj 32, din Dn. 339 V.Sm., 2 și 3, din Dn. 50 V.Sm. Pentru antrenarea navelor și echipajelor a fost folosit submarinul sovietic 376. La intrarea acestuia în apele teritoriale ale României fost întâmpinat de către RM-101 la bordul căreia se afla C.R.1 Aramă Sava. Pe timpul exercițiului, navele românești au menținut contact de hidrolocație cu submarinul 90% din perioada alocată.⁶⁶

Prima aplicație tactică de cooperare cu trupe, pentru conducerea forțelor antisubmarin din F.M.M. ale R.P.B. și din Flota U.R.S.S. din Marea Neagră la care au participat navele antisubmarin din cele două divizioane de nave specializate în lupta antisubmarin din cadrul Diviziei 42 Maritime, din anul 1982 a avut loc între 5 și 12 aprilie. Exercițiile de antrenament pe mare s-au executat în raionul Mangalia – Cap Caliacra. Navele antisubmarin au executat atacuri cu prova și pupa cu nava izolată și grupul omogen și neomogen, precum și manevra de restabilire a contactului după atac. Pentru antrenarea echipajelor navelor în căutarea, descoperirea, menținerea contactului și executarea atacului sovieticii au pus la dispoziție submarinul cu numărul de bordaj 364. Grupul naval românesc de căutare-atac a acționat sub comanda și la ordinul șefului de Stat Major al D. 42 M., C.R.1 Aramă Sava. Acesta a fost format din câte 2 nave antisubmarin de la Dn. 339 V.Sm., 32 și 33, și de la Dn. 50 V.Sm., 1 și 2. Navele din grupul român a menținut contactul de hidrolocație cu submarinul un timp de 22 ore din totalul de 24,5 ore, la distanțe de până la 10 Cbl.⁶⁷

Cea de a doua aplicație de acest tip din anul 1982 a avut loc la Sevastopol în perioada 10 – 14 mai și a fost condusă de către un amiral sovietic.⁶⁸ Rada comună din anul 1982 s-a desfășurat într 2 și 5 iunie.⁶⁹

⁶⁵ *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, f. 267(v); *Registrul Istoric al Dn. 129 N.A.*, f. 187(v).

⁶⁶ *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, f. 268(v).

⁶⁷ *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, f. 286.

⁶⁸ *Registrul Istoric al C.M.M.*, vol. III, f. 84; *S.M.F.N. (1860-2005)*, p. 114.

⁶⁹ N.S.-116 a executat misiuni de asigurare a radei comune a navelor din R.S.R., U.R.S.S. și R.P.B. *Registrul Istoric al Dn. 129 N.A.*, f. 195(v).

Aplicația din toamnă s-a desfășurat între 1 și 7 septembrie 1982 în raionul Cap Caliacra. România a avut aceiași participare ca și la aplicația din primăvară, navele 1, 2, 32 și 33, iar grupul românesc a fost condus tot de către șeful de stat major al D. 42 M., C.R.1 Aramă Sava. Submarinul sovietic pus la dispoziție pentru exercițiu a vizitat portul Mangalia. Comandantul Marinei Militare, contraamiralul Ioan Mușat, a primit delegația sovietică, formată din comandantul marșului, comandantul submarinului și locțiitorul politic al comandantului de submarin. Membrii echipajului sovietic au vizitat orașul Mangalia și stațiunile de pe litoral. Pe timpul antrenamentului pe mare, s-a menținut contactul de hidrolocație cu submarinul pe durata a 18 ore din 26,5 ore alocate grupului naval românesc, la distanța de 5,5 Cbl., iar contactul sigur a fost menținut la distanța de 2,5 – 3 Cbl. S-au executat atacuri cu prova și pupa cu nava izolată și grupul omogen și neomogen, precum și manevra de restabilire a contactului după atac. Contactul cu submarinul a fost predat / primit între nave și între grupurile de nave.⁷⁰

În anul **1983** s-au executat două exerciții de luptă antisubmarin organizate de către marinarii bulgarilor și unul de către cei sovietici. Cele două exerciții din raionul dispus la circa 20 M.m. de Capul Caliacra s-au desfășurat în perioadele 18 – 24 aprilie 1983⁷¹ și 1 – 6 septembrie 1983⁷². La ambele exerciții, grupul naval românesc, începuse să se folosească termenul de „grupare temporară”, a fost constituit din două nave antisubmarin și un dragor de bază ca navă comandant. Șeful de Stat Major al D. 42 M., C.R.1 Aramă Sava, a condus grupul la ambele exerciții. Ca nave specializate în lupta antisubmarin au participat navele 32 și 33 din Dn. 339 V.Sm., iar ca navă comandant au participat navele dragoare 16, în primăvară, și 15, în toamnă, nave ale Dn. 146 Dg.Bz.. S-a apreciat, cel puțin pentru exercițiul din primăvară, că față de anii precedenți antrenamentul s-a executat în condiții mai complexe, folosindu-se o barieră de geamanduri radiohidroacustice de interceptare a submarinului. S-a executat căutare, urmărire și atacul submarinului cu grupul de nave independent, termen folosit pentru a specifica că în organizarea pentru misiune navele celor trei flote nu constituiau grupuri multinaționale. Echipajele navelor românești au menținut contactul cu submarinul sovietic timp de 28 de ore din 32, în primăvară, respectiv, 17 ore și 35 de minute din totalul de 26 și 20 de minute, la exercițiul din toamnă. La exercițiul din toamnă echipajele navelor românești au acționat asupra submarinului sovietic cu numărul de bordaj 368.

⁷⁰ *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, f. 293.

⁷¹ *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, f. 304(v).

⁷² *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, f. 308(v).

Exercițiul de cooperare al celor trei flote aliate din Marea Neagră din perioada 8 - 16 mai 1983 a fost organizat la Sevastopol. De această dată, gruparea temporară românească a fost condusă de către contraamiral Boian Ion, comandantul D. 42 M., în calitate de comandant al marșului. Acesta a fost și loțiitor al conducătorului aplicației, un amiral sovietic. S-a participat cu 2 nave din cadrul Dn. 339 V.Sm., 32 și 33, și cu nava de salvare 116 a Dn. 129 N.A. ca navă comandant. Grupul românesc de căutare-atac a submarinului a fost condus de către C.R.2 Cucu Gheorghe, comandantul Dn. 339 V.Sm. Acesta care a prezentat conducerii aplicației „hotărârea” sa pentru căutarea și atacul submarinului, în zona de responsabilitate.⁷³

În anul **1984** s-au executat doar două antrenamente pe submarin real de către navele specializate în lupta antisubmarin din cele trei flote aliate. Ambele s-au executat în raionul dispus la 22 Mm de Capul Caliacra. Primul exercițiu s-a desfășurat în perioada 8 – 15 aprilie 1984⁷⁴, iar cel de al doilea în perioada 2 – 8 septembrie 1984⁷⁵. La primul exercițiu au participat vânătoarele de submarin 33, 1 și 2, iar dragorul de bază 16 a fost navă comandant a „grupării temporare” românești, condusă de către șeful de Stat Major al D. 42 M., C.R.1 Aramă Sava. Vânătorul de submarine 33 (Dn. 339 V.Sm.) aparținea Diviziei 42 Maritime, iar vânătoarele de submarin 1 și 2 (Dn. 50 V.Sm.) aparțineau de Brigăzii 27 Fluvial-Maritimă. Pentru prima dată în istoria cooperării româno-sovietice în cadrul Tratatului de la Varșovia 2 ofițeri români din cadrul Comandamentului Marinei Militare au fost ambarcați la bordul unui submarin sovietic, submarinul fiind cel participant la exercițiu. Prin acțiunile pe mare ale navelor, acestea au menținut contactul cu submarinul timp de 22 de ore și 50 minute din cele aproape 24 de ore alocate pentru exercițiu.

La cel de al doilea exercițiu din anul 1984 s-a executat antrenament pe submarin real cu folosirea submarinului sovietic nr. 374. Grupul românesc de nave a fost format din 3 nave din compunerea Diviziei 42 Maritime (V.Sm.-33; V.Sm.-260; D.B.-13) și una aparținând Brigăzii 27 Fluvial-Maritimă (V.Sm.-1). Aceasta a fost condusă de către comandantul Diviziei 42 Maritime, contraamiralul Ion Boian. A fost pentru prima dată când la acest tip de exercițiu de cooperare, organizat sub egida Tratatului de la Varșovia, participa o navă specializată în lupta antisubmarin construită în România (V.Sm.-260, construită de S.N. Mangalia după proiectul 1048) care avea în dotare stația de hidrolocație de producție sovietică de tip MG-329M, stație cu vibratorul imersat (remorcat), care oferea condiții mult mai bune

⁷³ *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, f. 304(v).

⁷⁴ *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, f. 315.

⁷⁵ *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, f. 315; *Registrul Istoric al C.M.M.*, vol. III, f. 104; *S.M.F.N. (1860-2005)*, p. 114; Mariana Păvăloiu, Marian Sârbu, *op.cit.*, p. 263.

față de stațiile de tip GS-572, cu vibrator de chilă, avute în dotare de către navele vânători de submarine din clasa „POTI” (31, 32 și 33) și cele din clasa „KRONSTADT”. În timpul celor 3 zile de exercițiu pe mare s-a executat căutare, urmărire și atacul submarinului. S-a menținut contactul la distanța de 0,5 – 8 Cbl. un timp cumulat de 19 ore și 50 de minute, 91% din timpul total alocat (21 de ore și 30 de minute).

Anul următor, aplicațiile de cooperare ale Tratatului de la Varșovia la care au participat nave românești s-au executat în perioada 17 – 23 aprilie 1985⁷⁶ și 9 – 16 septembrie 1985⁷⁷. Ambele s-au executat în raionul maritim situat la 22 Mm Est de Cap Caliacra. La primul exercițiu, grupul de nave românești s-a compus din 4 nave antisubmarin și un dragor de bază, iar la cel de al doilea s-a participat cu 3 nave antisubmarin și un dragor de bază. La aplicația din aprilie, grupul românesc format din V.Sm.- 3, V.Sm.- 33, V.Sm.- 260 și DB-15 a fost condus de către șeful de Stat Major al Diviziei 42 Maritime, C.R.1 Sava Aramă. La aplicația din septembrie, grupul constituit temporar din navele V.Sm.- 3, V.Sm.-31, V.Sm.-261 Dg.Bz.-16 a fost condus de către comandantul Diviziei 42 Maritime, contraamiralul Ion Boian. Pe lângă grupurile de nave antisubmarin sovietice și bulgărești, la fiecare exercițiu a participat câte un submarin sovietic, 366 în aprilie și 374 în septembrie. Pe timpul exercițiului din toamna anului 1985 navele au acționat în condiții grele (mare de gradul 4-5), dar prin „*conducere fermă, științifică și dârzenia echipajelor toate activitățile prevăzute în plan au fost executate cu rezultate superioare*”. Misiunile de căutare, urmărire și atac a submarinului s-au executat pe durata a 17 ore și 36 de minute, din totalul de 23 ore alocate. Contactul cu submarinul s-a menținut la distanța de 0,5 – 6,5 Cbl. cu stația de radiolocație cu vibrator de chilă și la distanța de 3 – 48 Cbl. cu stația de hidrolocație cu vibrator imersat.⁷⁸

În anul 1986 s-au executat două antrenamente (14 – 18 aprilie și 9 – 13 septembrie) de către navele specializate în lupta antisubmarin din flotele aliate. Acestea s-au desfășurat în raionul maritim situat la 25 Mm Est de Cap Caliacra, folosindu-se 1 – 2 submarine.

⁷⁶ *Registrul Istoric al C.M.M.*, vol. III, f. 115; *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, f. 332(v). *S.M.F.N. (1860-2005)*, p.115; Mariana Păvăloiu, Marian Sârbu, *op. cit.*, p. 262.

⁷⁷ *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, f. 340.

⁷⁸ *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, f. 340.

Aplicația de conducere a forțelor antisubmarin ale flotelor unite din Marea Neagră desfășurată primăvara anului 1986 a fost organizată și condusă de către Comandamentul Marinei Militare, comandantul Marinei militare, viceamiralul Mușat Ion, fiind conducătorul aplicației, iar șeful de Stat Major al Diviziei 42 Maritime, C.R.1 Aramă Sava, a fost șeful grupei operative din conducerea aplicației, formată din 14 ofițeri. Punctul de comandă al aplicației a fost instalat la bordul puitorului de mine 274 din Divizionul 146 Dragoare de bază și Puitoare de Mine. GRUPUL de căutare-lovire al F.M.M. ale R.P. Bulgaria a fost constituit din 4 nave „mici” și „mijlocii” și 2 elicoptere antisubmarin, iar cel al Flotei U.R.S.S. din Marea Neagră a fost format din 3 nave mijlocii și un avion antisubmarin. La rândul său, Grupul de căutare-lovire românesc a fost constituit din 4 nave, 261 (Dn. 79 V.Sm) considerată ca fiind de clasă „mare”, 32 și 33 (Dn. 339 V.Sm.) clasificate ca fiind mijlocii și 1 (Dn. 50 V.Sm) din categoria celor 7 vânătoare mici de submarine deținute de Marina Militară Română. Acest grup a fost condus de către comandantul Divizionului 50 Vânători de Submarin, C.R.2 Bureștea Gheorghe, din punctul de comandă instalat la bordul navei 261. Pe timpul aplicației au fost folosite câte un submarin sovietic și unul bulgăresc, iar acoperirea aeriană pe timpul aplicației a fost asigurată de către aviația de vânătoare-bombardament aparținând aviației române. Cele trei grupuri au acționat independent în raioane special destinate și au cooperat doar pe timpul predării-primirii contactului cu submarinul. G.N.C.L.-1 (românesc) a preluat contactul de la G.N.C.L.-3 (sovietic) pe timp de zi și la predat la G.N.C.L.-2 (bulgăresc) pe timp noapte, care la rândul său la predat la G.N.C.L.-3.⁷⁹ Acest exercițiu a fost cel mai complex dintre toate exercițiile antrenament pe submarin real organizat și executat de către nave din marinele celor trei state aliante în cadrul Tratatului de la Varșovia din momentul în care s-a început mai serios cooperarea în acest domeniu al luptei pe mare.

Anterior acestei aplicații de cooperare a flotelor aliante din Marea Neagră, între 7 și 11 aprilie 1986, Divizia 42 Maritimă a planificat și executat antrenament de luptă antisubmarin cu folosirea unui submarin pus la dispoziție de sovietici (nr. de bordaj 374), în același raion dispus travers Cap Caliacra. Grupul de nave participante la aplicație a fost constituit din navele antisubmarin 261 (Dn. 79 V.Sm.), 31 (Dn 339 V.Sm.), 1 și 2 (Dn 50 V.Sm.). Comandantul Diviziei 42 Maritime, contraamiralul Boian Ion, a condus exercițiul din punctul de comandă instalat la bordul navei 261. Pe

⁷⁹ *Registrul Istoric al C.M.M.*, vol. III, f. 127; *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, f. 350; *Registrul Istoric al Dn. 79 V.Sm.*, ff. 10(v)-11; *Registrul Istoric al Dn. 146 Dg.Bz. și P.Mn.*, f. 195; *S.M.F.N. (1860-2010)*, p. 145; Mariana Păvăloiu, Marian Sârbu, *op. cit.*, p. 263.

mare s-au executat atacul submarinului cu prova și pupa cu nava izolată și cu grupul de nave, precum și dirijarea navei la submarin de către V.Sm.-261 cu folosirea stației de hidrolocație cu vibrator imersat. Pentru creșterea nivelului de pregătire a personalului au fost ambarcași la bordul navelor participante la exercițiu ofițeri, maiștri militari și militari în termen cu specialitatea hidrolocatorist de la toate navele specializate în lupta antisubmarin din compunerea divizioanelor subordonate Diviziei 42 Maritime, precum și o clasă de elevi din anul III, specialitatea hidrolocație, de la Școala militară de Maiștri militari de Marină.⁸⁰

Cea de a doua aplicație de cooperare a navelor specializate în lupta antisubmarin aparținând celor trei aliați, din anul 1986, s-a desfășurat între 9 și 11 septembrie. Exercițiu a fost organizat și condus de către marina bulgară. Navele s-au antrenat pe submarin real în raionul Caliacra, submarinul fiind pus la dispoziție, ca de fiecare dată, de către sovietici. Grupul naval de căutare-lovire al Marinei Militare Române a fost format din navele V.Sm.-262. (Dn. 79 V.Sm.), V.Sm. 31 (Dn. 339 V.Sm.), V.Sm.-1 și V.Sm. 3 (Dn. 50 V.Sm.). Conducătorul pentru partea română a fost C.R.1 Aramă Sava, șeful de Stat Major la D. 42 M., acesta fiind sprijinit de către o grupă de ofițeri din statul major al comandamentului diviziei. Punctul de comandă al grupului a fost instalat la bordul navei V.Sm.-262. Pe timpul acestui exercițiu de antrenament pe mare s-au realizat distanțe de contact record, în condiții de propagare foarte bune pentru stația de hidrolocație cu vibratorul imersat, circa 10.600 m.⁸¹

Pe parcursul anului **1987** navele Marinei Militare Române au participat la 4 „antrenamente pe submarin real”, cel puțin două s-au executat în contextul cooperării în cadrul Tratatului de la Varșovia. Acestea s-au executat în raionul dispus la 20 – 25 Mm la travers de Capul Caliacra. La toate exercițiile conducerea grupului românesc de căutare-lovire a submarinului conducerea a fost exercitată de către șeful de stat major al Diviziei 42 Maritime, C.R.1 Sava Aramă, din punctul de comandă instalat la bordul unei navei proiect 1048, din Divizionul 79 Vânători de Submarine, participantă la aplicație. Primul antrenament a avut loc în perioada 14 – 24 aprilie 1987⁸². „Grupare temporară” a fost constituită din navele 260 (Dn. 79 V.Sm.), V.Sm.-31 (Dn 339 V.Sm.), 1 și 3 (Dn. 50 V.Sm.). Sovieticii au pus la dispoziție submarinul 396. Antrenamentul s-a executat în condiții grele, cu toate acestea s-a reușit să se mențină contactul cu submarinul un timp de 46 de ore. Al doilea antrenament s-a executat în iunie 1987⁸³ Grupul

⁸⁰ *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, f. 350.

⁸¹ *Registrul Istoric al Dn. 79 V.Sm.*, f. 13.

⁸² *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, f. 366(v).

⁸³ *Registrul Istoric al Dn. 79 V.Sm.*, f. 17(v).

de nave participante a fost format din navele 260 (Dn. 79 V.Sm.), V.Sm.-31 (Dn 339 V.Sm.) și 3 (Dn. 50 V.Sm.). De această dată, condițiile meteo au fost favorabile căutării submarinului, s-a reușit cu stația de hidrolocație cu vibrator imersat să se descopere submarinul de la distanța de 63 Cab..

În luna septembrie s-au executat 2 antrenamente, în perioada 8 – 14 septembrie 1987⁸⁴ și 19 – 26 septembrie 1988⁸⁵. Pentru ambele perioade au fost folosite navele 262 (Dn. 79 V.Sm.), V.Sm.-31 (Dn 339 V.Sm.) și 1 (Dn. 50 V.Sm.). Condițiile meteo au fost bune și, în consecință, s-a putut menține contactul cu submarinul un timp de 46 de ore. La primul a antrenament pe submarin real a fost folosit submarinul sovietic 393, iar la cel de al doilea submarinul sovietic 394 și submarinul românesc 609 („DELFINUL”). A fost primul exercițiu la care participa submarinul românesc după achiziționarea sa din URSS. Pe timpul exercițiului din a doua parte a lunii septembrie s-au mai ambarcat la bordul navei V.Sm.-262 câte un ofițer de la marele Stat Major, C.R.3 Toader Dănuț, și de la Comandamentul Marinei Militare, C.R.1 Simion Ion. În prima zi s-a executat asigurarea raionului de antrenament în vederea executării căutării și atacului submarinului de către submarinul propriu, iar în celelalte trei zile s-a executat antrenamente de căutare și atac a submarinului cu nava izolată și cu grupul de nave. Submarinul a fost descoperit și s-a menținut contactul cu acesta la o distanță minimă de 3,5 Cbl. și o distanță maximă de 40 Cbl., într-un timp de contact 19 ore din 23 posibile.

Intrarea în eficiență a submarinului achiziționat din U.R.S.S., submarinul „DELFINUL” a facilitat executarea antrenamentelor de luptă antisubmarin cu nava și grupul de nave, cu participare integrală românească.

5. Exerciții de luptă contra minelor desfășurate în perioada 1981 – 1989 de către navele specializate aparținând României, Bulgariei și U.R.S.S.

În ceea ce privește antrenarea forțelor (navelor) de luptă contra minelor (în principal dragaj), Marina Militară a organizat și condus, prin comandantul Marinei Militare, contraamiralului Ioan Mușat, o aplicație de cooperare în luna iunie **1981**. Din Bulgaria a participat un grup de șase nave dragoare, condus de căpitanul de rangul 1 Mitko Dimitrov Mitev sprijinit de o grupă operativă. Flota U.R.S.S. din Marea Neagră a fost reprezentată de un grup de șase nave dragoare, condus de căpitanul de rangul 1 Sovghenov Kazbek Abdulahovici, ajutat de statul său major. Marina Militară Română a participat cu un grup de șase nave dragoare, un puitor de mine și o navă de

⁸⁴ *Registrul Istoric al C.M.M.*, vol. III, f. 149; *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, f. 373; *S.M.F.N. (1860-2005)*, p. 117.

⁸⁵ *Registrul Istoric al C.M.M.*, vol. III, f. 196; *S.M.F.N. (1860-2005)*, p. 117.

salvare. De asemenea, comandantul Marinei Militare a avut un stat major format din ofițeri din cadrul C.M.M., iar grupul de nave românești a fost condus de către o grupă operativă a Diviziei 42 Maritime⁸⁶.

Aplicația dedicată navelor dragoare, organizată sub egida Tratatului de la Varșovia, din vara anului **1982** s-a executat între 1 și 5 iunie în raionul Mangalia, fiind condusă de către comandantul Marinei Militare, contraamiral Ioan Mușat. Grupul de nave românești a fost constituit din dragoarele de bază 14 și 15 și din dragoarele de radă 4, 6, 7 și 8.⁸⁷

Următoarea aplicație de „apărare contraminelor” a „flotelor aliate din Marea Neagră”, organizată și condusă de către comandantul Marinei Militare, viceamiralul Ioan Mușat, s-a desfășurat în perioada 14 – 18 mai **1984**. La această aplicație Divizia 42 Maritimă a participat cu 2 nave din Dn. 146 D.B. și P.Mn. (D.B.-15 și D.B.-16) și 2 din Dn. 19 D.R. (D.R.-5 și D.R.-8). Grupă operativă, statul major al aplicației, ambarcată la bordul D.B.-16, a fost compusă din ofițeri de la C.M.M. și din Comandamentul D.42 M., fiind condusă de către contraamiralul Boian Ion, comandantul D.42 M..⁸⁸

În „cincinalul” 1985 – 1989, Comandamentul Marinei Militare a organizat și condus o singură aplicație dedicată exersării procedurilor comune de apărare contra minelor. Aceasta s-a desfășurat în perioada 4 – 7 august **1987**. Majoritatea exercițiilor navelor dragoare din cele 3 flote aliate s-au executat în raionul „MIDIA”. Comandantul aplicației a fost comandantul Diviziei 42 Maritime, contraamiralul Boian Ion, iar statul major a fost constituit din ofițeri de la C.M.M. și de la D.42 M. Punctul de comandă al aplicației a fost instalat la bordul escortorului 281 care a fost dislocată în portul „MIDIA”.⁸⁹

La aplicație fiecare marină a fost reprezentată printr-un grup de dragaj format din 4 nave dragoare. Marina Militară Română a participat cu un grup de dragaj format din 2 nave dragoare de bază (14 și 16) și 2 nave dragoare de radă (7 și 8), al cărui comandant a fost C.R.3 Postoli Nicolae, comandantul Dn. 146 D.B. și P.Mn. Marina bulgară a participat cu 4 dragoare de bază (32, 36, 61 și 62), iar grupul de nave a fost condus de către C.R.1 Kumanov. Din Flota sovietică a U.R.S.S. din Marea Neagră a participat un grup de nave format 4 nave dragoare maritime (917, 922, 433 și 430) și condus de către C.R.2 Cernîșkov.

⁸⁶ *Registrul Istoric al C.M.M.*, vol. III, f. 71; *S.M.F.N. (1860-2005)*, p. 111; *S.M.F.N. (1860-2010)*, p. 141.

⁸⁷ *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, f. 289.

⁸⁸ *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, f. 316.

⁸⁹ *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, ff. 371(v)-372.

Participanții la aplicație au întocmit documentele de conducere a acțiunilor de dragaj, propunerile de folosire a forțelor de dragaj și au elaborat „hotărârea” pe baza unei situații tactice creată prin tema tactică înmănată comandanților grupurilor de dragaj la începerea aplicației și care prevedea un complex de acțiuni de dragaj de cercetare, siguranță și distrugere, pentru apărarea contraminelor a unui convoi ce se deplasa prin zona maritimă a R.S.R. de la Odessa la Varna. Acțiunile reale s-au desfășurat în raionul dispus la 12 - 8 Mm de portul „MIDIA”, unde timp de 8 ore s-a executat dragaj magneto-acustic. Acțiunea navelor de dragaj s-a executat în condiții meteo grele, mare rea, vânt și curent puternic, precum și vizibilitate redusă (ceață), însă fără incidente. Precizia de navigație s-a ținut cu ajutorul sistemului BRAS-GALLS dispus pe litoralul românesc. În bilanțul conducătorului aplicației s-a menționat că aplicația de dragaj a Flotelor Unite din Marea Neagră a scos în evidență posibilitățile de acțiune în comun precum și o serie de învățăminte pe baza unui schimb de experiență pentru îndeplinirea cu succes a misiunilor în viitor.⁹⁰

6. Exerciții complexe de atac cu racheta și torpila (1980 - 1989)

La rândul lor, forțele de lovire cu racheta și torpila din cadrul celor trei marine militare au executat aplicații cooperare operativ-tactice pentru antrenarea în conducerea forțelor navale de lovire ale Tratatului de la Varșovia.

În perioada 1980 – 1989 s-a executat conform noii concepții de pregătire în comun a forțelor de lovire aparținând celor trei flote aliate din Marea Neagră mai multe aplicații. Organizate sub egida Tratatului de la Varșovia, acest tip de exerciții s-au desfășurat în partea de sud-vest a Mării Negre, în special sub conducerea bulgarilor, comandantul marinei bulgare sau un locțiitor al acestuia, iar un reprezentant al marinei române, de obicei locțiitorul comandantului Marinei Militare pentru pregătire de luptă și învățământ, și un reprezentant al Flotei sovietice din Marea Neagră erau locțiitori ai conducătorului aplicației. Navele românești și bulgărești acționau independent din locul de staționare permanentă asupra unor grupări de nave inamice de luptă sau convoi de transport (forțe marcate). La aceste exerciții a participat Brigada 29 Vedete, dislocată în portul Mangalia, cu grupuri de lovire cu racheta sau torpila formate din divizioanele de vedete purtătoare de rachete și vedete torpiloare. Concepția comandantului brigăzii era prezentată spre aprobare conducerii aplicației cu o zi înainte de executarea secvenței practice pe mare.

⁹⁰ *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, ff. 371(v)-372.

Aplicația din vara anului **1980** a avut loc între 11 și 13 august.⁹¹ Brigada 29 Vedete a participat cu o grupă operativă formată din 8 ofițeri, trei vedete purtătoare de rachete (194, 195 și 196) și trei vedete torpiloare (54, 55 și 56). Pe 11 august 1980, la Brigada 29 vedete s-a primit tema tactică de la conducerea aplicației din care a făcea parte și C.R.1 Tiuhuan Ion, locțiitorul comandantului Marinei Militare. După elaborarea calculelor și întocmirea „hotărârii” grupa operativă s-a deplasat la Sozopol unde comandantul Brigăzii 29 Vedete, C.R.1 Boian Ion, a prezentat concepția sa și a realizat cooperarea cu celelalte forțe, în vederea desfășurării acțiunilor reale. După reîntoarcerea în țară pe data de 13 august s-a executat exercițiul de transmisiuni la care au participat forțele care au luat parte la aplicației. La 19.30 navele au ieșit în mare ocupând un raion de așteptare la 130 Cbl. fața de capul Șabla. Între 23.00 și 23.30 forțele brigăzii conduse de către comandantul acesteia au executat lovirea inamicului marcat de către o navă de transport de la distanța de 150 Cbl. În sector $30^{\circ} \div 330^{\circ}$ stabilit prin hotărârea luată. După executarea misiunii navele au revenit în portul Mangalia.

În perioada 14 - 17 iulie **1982**⁹² în apele R.P.B. și în cele internaționale a avut loc „aplicația tactică de învățământ a forțelor de lovire eterogene ale flotelor aliate din Marea Neagră” cu tema „*Acțiunea comună a forțelor de lovire eterogene ale flotelor aliate pentru nimicirea inamicului, independent și în cooperare cu apărarea antiaeriană și forțele aeriene ale R.P.B.*” Brigada 29 Vedete a participat cu o grupă de comandă a comandantului brigăzii (C.R.2 Marinescu Mihail - șef de Stat Major) și cu două grupuri de lovire formate din vedetele 194, 195 și 196, din Divizionul 133 Vedete Purtătoare de Rachete, respectiv, din vedetele torpiloare 51, 52 și 53, din Divizionul 81 Vedete Torpiloare.

În vara anului următor, între 27 iunie și 2 iulie **1983**, conform planului activităților comune pentru pregătirea operativă și de luptă a Forțelor Armate Unite ale statelor participante la Tratatul de la Varșovia, a avut loc aplicația tactică cu tema: „Nimicirea grupului de nave ale inamicului în partea de sud-vest a Mării Negre de către forțele de lovire eterogen în condițiile luptei radioelectronice”.⁹³ Participarea Brigăzii 29 vedete s-a concretizat prin executarea de către cele două grupuri de vedete a misiunilor ordonate, grupul de vedete purtătoare de rachete (195, 197 și 198) și grupul de vedete torpiloare (66, 67 și 69), acțiuni planificate și conduse de către grupă operativă a brigăzii.

⁹¹ *Registrul istoric al Brigăzii 29 Vedete (1964-2000)*, f. 199.

⁹² *Registrul istoric al Brigăzii 29 Vedete (1964-2000)*, f. 222(v).

⁹³ *Registrul istoric al Brigăzii 29 Vedete (1964-2000)*, f. 236(v); *Registrul Istoric al C.M.M.*, vol. III, f. 85; *S.M.F.N. (1860-2005)*, p. 114.

Procesul de instruire în comun privind perfecționarea organizării conducerii forțelor de lovire eterogene ale flotelor aliate din Marea Neagră, a cooperării între ele și a procedurilor tactice de executare a atacului pe mare, antrenamentul în comun a forțelor de lovire a flotelor aliate din Marea Neagră s-a organizat și executat pentru anul 1984 de la cu 25 la 30 iunie. Aplicația a avut ca temă: *„Organizarea și conducerea acțiunilor de luptă în comun duse de forțele de lovire eterogene ale flotelor aliate, în cooperare cu aviația maritimă și elicopterele de lovire, pentru distrugerea grupărilor navale de lovire ale inamicului în partea de sud-vest a Mării Negre, în condițiile de luptă radioelectronică activă”*.⁹⁴ Participarea la aplicație a Brigăzii 29 Vedete s-a înscris în tiparele participării din anii anteriori.

În 1985, 1986 și 1988 vedetele divizioanelor Brigăzii 29 Vedete au participat anual la un exercițiu de antrenament („aplicație tactică”) al „forțelor de lovire a flotelor aliate din Marea Neagră”. Participarea românească a fost condusă de fiecare dată de către o grupă operativă din comandamentul brigăzii, condusă de către comandantul brigăzii.

Aplicația tactică cu dublă partidă a forțelor de lovire a flotelor aliate din Marea Neagră din anul **1985** s-a desfășurat între 23 și 29 iunie.⁹⁵ Au avut loc mai multe antrenamente în executarea atacului cu rachete și torpile în zona de operații a marinei bulgare la care au participat 4 vedete purtătoare de rachete de la Divizionul 133 (194, 195, 197 și 198) și 4 vedete torpiloare de la Divizionul 84 (68, 69, 71 și 72). Navele au acționat din portul Sozopol.

Tema aplicației tactic-operative a forțelor de lovire a flotelor aliate din Marea Neagră desfășurată în anul **1986** a fost: *„Organizarea și ducerea acțiunilor de luptă în comun de către forțele de lovire ale flotelor aliate, în cooperare cu aviația maritimă purtătoare de rachete și aviația de vânătoare-bombardament pentru nimicirea grupărilor navale de lovire ale inamicului în partea de sud-vest a Mării Negre, în condițiile războiului radioelectronic”*. Aplicația s-a desfășurat în perioada 23 - 27 iunie 1986, iar participarea românească cu nave a fost asemănătoare anului anterior (4 vedete purtătoare de rachete și 4 vedete torpiloare). Delegația română a fost condusă de căpitanul rangul I Oprea Dumitrache, șeful Secției Pregătire de luptă.⁹⁶

Următoarea aplicație cu trupe a forțelor de lovire a flotelor aliate din Marea Neagră s-a desfășurat în perioada 16 – 20 mai **1988** și a avut ca temă: *„Participarea forțele de lovire ale flotelor aliate în respingerea agresiunii*

⁹⁴ *Registrul istoric al Brigăzii 29 Vedete (1964-2000)*, f. 246.

⁹⁵ *Registrul istoric al Brigăzii 29 Vedete (1964-2000)*, f. 256. *Registrul Istorice al C.M.M.*, vol. III, f. 115; *S.M.F.N. (1860-2005)*, p. 115.

⁹⁶ *Registrul istoric al Brigăzii 29 Vedete (1964-2000)*, f. 268. *Registrul Istorice al C.M.M.*, vol. III, f. 130. *S.M.F.N. (1860-2005)*, p. 116.

dinspre mare și ducerea acțiunilor de luptă pentru distrugerea grupărilor navale ale acestuia în partea de sud-vest a Mării Negre prin desfășurarea operației de apărare a frontului”. Participarea Brigăzii 29 Vedete s-a concretizat prin conducerea de către grupa operativă a brigăzii a celor două grupuri de vedete ale Divizionului 133 Vedete purtătoare de rachete (194, 195 și 197) și ale Divizionului 84 vedete torpiloare (64, 66, 69 și 72).⁹⁷

7. Participarea Marinei Militare Române la exercițiile organizate sub egida Tratatului de la Varșovia în perioada 1989 - 1991

Până la sfârșitul anului 1989 s-au mai executat două aplicații de stat major cu transmisiuni. Prima dintre ele s-a desfășurat la Casa Armatei din Constanța între 21 și 23 aprilie 1987 și a fost condusă de către comandantul Flotei U.R.S.S. din Marea Neagră, amiralul M.N. Hronopulo. La aplicație au participat grupe operative românești sovietice și bulgărești.⁹⁸

Cea de a doua s-a executat de către comandamentele celor trei flote aliate din locurile de dislocare permanentă, în perioada 7 - 10 februarie 1989. Aplicația a avut ca temă „*Pregătirea și ducerea operației flotei și acțiunilor de luptă, în condițiile trecerii trupelor de uscat la apărare pe Teatrul de Acțiuni Militare de SV*” și a fost condusă de comandantul flotei sovietice.⁹⁹

În vara anului 1989, sovieticii și bulgarii au executat o aplicație a „escadrei” lor „comune”. Onorând invitația, în perioada 1 - 17 iulie viceamiralul Ioan Mușat însoțit de doi ofițeri s-au îmbarcat la bordul navei comandant a escadrei - escortorul sovietic „BEZZAVETNÎ”.¹⁰⁰

Modificările de regim politic în statele aliate U.R.S.S. din Tratatul de la Varșovia a creat dificultăți în funcționarea alianței. Cu toate acestea, parte din activitățile Comandamentului Forțelor Armate Unite s-au executat.

Deși în țările aliate ale U.R.S.S. din Tratatul de la Varșovia avusese loc schimbarea regimurilor comuniste, activitatea alianței s-a desfășurat în continuare pe parcursul anului 1990 în coordonate asemănătoare celor din anii anteriori.

Între 6 și 9 februarie 1990 a avut loc la Sevastopol „convocarea operativă a cadrelor de conducere ale flotelor aliate din Marea Neagră”, cu tema „*Trecerea forțelor la trepte superioare ale capacității de luptă. Respingerea atacului prin surprindere a inamicului în perioada inițială a războiului*”. La această convocare a participat o delegație românească formată din 10 ofițeri și condusă de către amiralul Mihai Aron, comandantul Marinei Militare. Din comanda Flotei sovietice de la Marea Neagră au

⁹⁷ *Registrul istoric al Brigăzii 29 Vedete (1964-2000)*, f. 285.

⁹⁸ *Registrul Istoric al C.M.M.*, vol. III, f. 143; *S.M.F.N. (1860-2005)*, p. 117.

⁹⁹ *Registrul Istoric al C.M.M.*, vol. III, f. 178; *S.M.F.N. (1860-2005)*, p. 117; *S.M.F.N. (1860-2010)*, p. 145; Mariana Păvăloiu, Marian Sârbu, *op. cit.*, p. 265.

¹⁰⁰ *Registrul Istoric al C.M.M.*, vol. III, f. 185; *S.M.F.N. (1860-2005)*, p. 118; *S.M.F.N. (1860-2010)*, p. 145.

participat amiralul, Nicolai Ivanovici Hovrin, locțiitorul comandantului Forțelor Armate Unite pentru probleme de marină, fost comandant al flotei sovietice din Marea Neagră, și locțiitor ai flotei ruse, viceamiralul N.P. Larionov.¹⁰¹

Aplicația de cooperare a forțelor antisubmarin din Marea Neagră a marinelor celor trei state participante la Tratatul de la Varșovia din anul 1990 a fost organizată și condusă de către Comandamentul Marinei Militare Române. S-a desfășurat între 28 mai și 2 iunie și a avut ca temă: „*Grupul de nave antisubmarin în căutarea și nimicirea submarinelor descoperite pe căile de comunicații proprii*”. Aplicația a fost condusă de la bordul P.Mn.-274 „V.Am. Constantin BĂLESCU”, iar locul de staționare a navelor a fost în rada Mangalia. La aplicație au 10 nave vânători de submarine, 4 din România, 3 din Bulgaria și 3 din U.R.S.S., și submarinul românesc 609 (521 „DELFINUL”). Grupul naval de căutare-lovire românesc a fost constituit din navele 260, 261, 31 și 2, care a fost condus de către comandant Divizionului 79 Vânători de submarine, C.R.2 Atanasiu Traian. Activitățile principale s-a desfășurat pe 31 mai 1990 în raionul de larg dispus la travers de Cap Caliacra. În cursul dimineții grupul românesc a primit contactul de la grupul de nave sovietice și l-au menținut timp de mai multe ore. La căderea întinericului navele românești s-au deplasat către vest unde au predat contactul grupului de nave bulgărești cu care s-a cooperat până la terminarea antrenamentului.¹⁰²

În același timp s-a desfășurat aplicația de cooperare al navelor dragoare din forțele navale ale statelor participante la Tratatul de la Varșovia în Marea Neagră, care a fost organizată și condusă de către Comandamentul Forțelor Maritime Militare ale Bulgariei. Exercițiile practice pe mare s-au executat în raionul Burgas. Grupul de dragaj românesc format din trei nave, 2 dragoare maritime ale Divizionului 176 Dragoare Maritime (29 și 30) și un dragor de bază (15) din Divizionul 146 Dragoare de bază și Puitoare de mine și plăși, a fost condus de către șeful de Stat Major al Diviziei 42 Maritime, C.R.1 Postoli Niculae. Pe timpul aplicației s-a cooperat cu grupurile de dragaj bulgăresc și sovietic. Grupul de dragaj românesc s-a comportat superior celorlalte două, bulgar și sovietic, fapt menționat de comandantul marinei bulgare în bilanțul aplicației.

În vara anului 1990 s-a executat pentru prima dată în istoria Tratatului de la Varșovia un marș de instrucție al „escadrei aliate din Marea Neagră”. Acesta s-a desfășurat între 5 și 21 iulie 1990. Gruparea de nave aliate s-a compus din 3 nave sovietice, vânătoarele de submarin „KERCI” și

¹⁰¹ R.I. al C.M.M., Vol. III, f. 196; S.M.F.N. (1860-2005), p. 131.

¹⁰² Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime, vol. II (1988-2000), ff. 32(v)-33; Registrul Istoric al Dn. 79 V.Sm., f. 50(v).

„KRASNÎI KRIM”, însoțite de tancul maritim „ZOLOTOI ROG”, 3 nave bulgărești, vânătoarele de submarin „SMELII” și „DÎRZKIP”, însoțite de nava de transport VTR-202, și 2 nave românești, vânătorul de submarine 260 (comandant: C.R.3 Gagi Ion) din divizionul 79, și dragorul maritim 29 (Cpt. lt. Custură Ion) din divizionul 176. Comandantul marșului pentru navele românești a fost comandantul Dn. 79 V.Sm., C.R.2 Atanasiu Traian.¹⁰³

Marșul escadrei aliate a început la Sevastopol și s-au făcut escale la Constanța și Burgas.

Navele românești au plecat din Constanța pe data de 3 iulie 1990 și după un marș de 21 ore au intrat în portul Sevastopol unde au fost întâmpinate de către CAm. Grisonov, comandantul escadrei aliate constituite. În etapa I s-a executat marș în formație sub acoperirea dragilor unui divizion de dragoare sovietice (3 nave), un exercițiu de apărare antisubmarin cu trageri de luptă asupra parașutelor simulatoare de ținte aeriene și, de asemenea, un exercițiu de căutare și atac a submarinului. V.Sm.-260 a lucrat cu precădere cu stația de hidrolocație cu vibrator imersat, a realizat predarea-primirea contactului în cadrul dispozitivului și un timp de contact bun. A urmat marșul spre portul Odessa cu durata de 14 ore și ancorare în radă. După bilanț, pe 11 iulie, la ora 22.00 s-a luat drum spre Constanța. Marșul a durat 14 ore și după acostare l-a dană a urmat refacerea plinurilor. În etapa următoare, navele românești au ieșit în larg pe 13 iulie, la ora 13.00 și au raliat grupările navale aliate la ora 21.00, la circa 45 Mm S-E de Sf. Gheorghe. Au continuat marșul către Varna, cu durata a 13 ore, incluzând și un exercițiu de forțare a unui raion periculos din punct de vedere antisubmarin, cu navigație în zigzag tactic, timp de 3 ore. În Varna echipajele s-au întâlnit cu comandantul bazei. Pe 17 iulie, la ora 06.00, navele escadrei aliate au ieșit în larg navigând sub acoperirea unui divizion de nave dragoare bulgărești (3 nave), timp de 2 ore. A urmat un exercițiu de apărare antiaeriană și apoi o căutare antisubmarin cu navele la care a participat și aviația, care a lansat o barieră de GRHA de 10 Km. După staționarea la ancoră în rada Cap EMINE a urmat un nou antrenament de apărare antiaeriană cu avioane de vânătoare-bombardament și de bombardament ale aviației maritime a Bulgariei și U.R.S.S. Navele românești au mai participat la constituirea unei grupări false de lovire pentru a se executa asupra ei atacuri ale submarinului, aviației și V.P.R. Pe timpul staționării la ancoră în rada Sozopol, la V.Sm.-260 au sosit în vizită generalul A Lusin, amiralul Hovrin și Hronopulo. Pe timpul vizitei s-au purtat discuții asupra utilității acestor activități. După o escală în portul

¹⁰³ *Registrul Istoric al Dn. 79 V.Sm.*, ff. 51-51(v).

Varna, unde s-a ținut bilanțul aplicației comune, detașamentul de nave românești a plecat spre țară.

Aceasta a fost ultima aplicație organizată în Marea Neagră sub egida Tratatului de la Varșovia, organizație care anul următor s-a desființat.

***THE PARTICIPATION OF THE ROMANIAN NAVY ON THE
EXERCISES HELD IN THE WESTERN PART OF THE BLACK SEA
BY THE WARSAW TREATY (1966-1990)***

-abstract-

Key Words: Romanian Navy, Warsaw Treaty Organisation, annual exercises.

The participation of the Romanian Navy in the annual exercises of the Warsaw Treaty Organisation were characterized by a deep reluctance and even opposition, especially when they were held in territorial waters or Romanian harbors.